

**Wymagania edukacyjne. Wiedza o społeczeństwie. Zakres rozszerzony. Klasy 1-2**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
<b>Rozdział 1. Człowiek w społeczeństwie</b>						
<b>1. Człowiek istotą społeczną</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ statusy i role społeczne: problemy związane z funkcjonowaniem w rolach społecznych – konflikt ról społecznych;</li> <li>▪ potrzeby człowieka i ich hierarchia;</li> <li>▪ charakterystyka różnych form życia społecznego (zbiorowości społecznej, społeczności lokalnej, społeczeństwa);</li> <li>▪ grupy społeczne: cechy i rodzaje;</li> <li>▪ spójność grup społecznych: zasada wzajemności, zaufania i pomocy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady ról społecznych; w tym ról społecznych, które pełni;</li> <li>▪ podaje przykłady potrzeb człowieka;</li> <li>▪ podaje przykłady grup społecznych; w tym grup społecznych, do których przynależy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje przykłady postaw i zachowań charakterystycznych dla wybranych ról społecznych, np. rodzica, ucznia;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>status społeczny</i>;</li> <li>▪ podaje przykłady potrzeb człowieka wyższego i niższego rzędu;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe formy życia społecznego: grupa społeczna, zbiorowość, społeczność, społeczeństwo;</li> <li>▪ podaje przykłady instytucji społecznych;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe rodzaje grup społecznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje postawy i zachowania charakterystyczne dla poszczególnych ról społecznych;</li> <li>▪ rozpoznaje konflikty wynikające z pełnienia różnych ról społecznych;</li> <li>▪ podaje przykłady konsekwencji konfliktu ról społecznych;</li> <li>▪ przedstawia sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych;</li> <li>▪ porównuje pojęcia: <i>status przypisany</i> i <i>status osiągnany</i>;</li> <li>▪ wymienia czynniki mające wpływ na <i>status osiągnany</i> człowieka;</li> <li>▪ wymienia kryteria klasyfikacji grup społecznych;</li> <li>▪ porównuje rodzaje więzi łączących ludzi tworzących różne grupy społeczne;</li> <li>▪ wymienia czynniki sprzyjające spójności grup społecznych;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia mechanizmy powstawania konfliktu ról społecznych;</li> <li>▪ wyjaśnia konsekwencje wynikające z konfliktu ról społecznych;</li> <li>▪ dostrzega zmienność i ciągłość w postrzeganiu ról społecznych;</li> <li>▪ ocenia [z różnych perspektyw] sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych;</li> <li>▪ wymienia problemy związane z klasyfikacją grup społecznych;</li> <li>▪ analizuje konsekwencje braku zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka z różnych perspektyw: np. jednostki i społeczeństwa; polityki i kultury;</li> <li>▪ na wybranych przykładach analizuje wpływ różnorodnych czynników na spójność grup społecznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia różnice w postrzeganiu postaw i zachowań charakterystycznych dla różnych ról społecznych w odmiennych kręgach cywilizacyjnych oraz dawniej i dzisiaj;</li> <li>▪ przedstawia i porównuje różne teorie klasyfikacji potrzeb człowieka;</li> <li>▪ samodzielnie opracowuje i analizuje ankiety dotyczące, np. funkcjonowania człowieka w różnych formach życia społecznego, poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka i konsekwencji z tym związanych.</li> </ul>

				<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje sposoby zaspokajania potrzeb człowieka;</li> <li>▪ wymienia konsekwencje braku zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka;</li> <li>▪ porównuje cechy różnych form życia społecznego.</li> </ul>		
<b>2. Osobowość człowieka</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ klasyczne koncepcje osobowości: teorie psychodynamiczne, społeczno-poznawcze i humanistyczne, ich główne założenia i najważniejsi przedstawiciele;</li> <li>▪ czynniki wpływające na zachowanie człowieka: <ul style="list-style-type: none"> <li>– racjonalność, emocje, uczucia,</li> <li>– temperament i charakter;</li> </ul> </li> <li>▪ rodzaje inteligencji – inteligencja emocjonalna;</li> <li>▪ kształtowanie i zmiana postaw – warunki skutecznej perswazji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe elementy definiujące osobowość człowieka;</li> <li>▪ podaje przykłady czynników wpływających na zachowanie człowieka;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe sposoby perswazji;</li> <li>▪ podaje przykłady postaw pozytywnych i negatywnych społecznie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe koncepcje osobowości;</li> <li>▪ wymienia czynniki wpływające na osobowość, zachowanie i postawy człowieka;</li> <li>▪ wymienia podstawowe rodzaje inteligencji;</li> <li>▪ wskazuje różnice pomiędzy manipulacją a perswazją;</li> <li>▪ rozpoznaje przykłady postaw konformistycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia różnice pomiędzy pojęciami: osobowość, temperament i charakter;</li> <li>▪ porównuje różne rodzaje inteligencji;</li> <li>▪ wymienia twórców i założenia klasycznych koncepcji osobowości;</li> <li>▪ rozpoznaje działania ludzi wynikające z emocji i racjonalności;</li> <li>▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty postawy konformistycznej;</li> <li>▪ wymienia czynniki podnoszące skuteczność perswazji;</li> <li>▪ rozpoznaje techniki perswazji i manipulacji w wybranych przekazach publicystycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje różne koncepcje osobowości;</li> <li>▪ wyjaśnia, z czego wynikają różnice w klasyfikowaniu osobowości;</li> <li>▪ analizuje pozytywne i negatywne aspekty oddziaływania emocji na zachowanie człowieka;</li> <li>▪ ocenia [z różnych perspektyw] wybrane zachowania i postawy;</li> <li>▪ analizuje skuteczność technik perswazji i manipulacji w wybranych przekazach publicystycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych koncepcji osobowości;</li> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych technik panowania nad emocjami.</li> </ul>
<b>3. Wartości i normy społeczne</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wartości i ich rola w życiu człowieka – wartości</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia wartości ważne w swoim życiu;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ stosuje, np. do opisu sytuacji pojęcia: wartości ,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje, na podstawie źródeł, wartości afirmowane</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje, na wybranych przykładach,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi informacje i analizuje sytuacje dotyczące</li> </ul>

	<p>a światopogląd i styl życia;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wartości afirmowane w polskim społeczeństwie i wybranych społeczeństwach europejskich;</li> <li>normy społeczne i ich rodzaje;</li> <li>skutki łamania norm społecznych – sankcje społeczne;</li> <li>postawy wobec norm społecznych (aprobata, konformizm, nonkonformizm – ich wady i zalety);</li> <li>mechanizm kontroli społecznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady norm społecznych;</li> <li>dostrzega różne postawy wobec norm społecznych;</li> <li>odróżnia pojęcia: wartości, światopogląd, styl życia .</li> </ul>	<p>światopogląd i styl życia;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>odczytuje z prostych źródeł informacji [tekst narracyjny i normatywny, wykres, tabela, plakat] wartości afirmowane w polskim społeczeństwie;</li> <li>rozpoznaje postawę hedonistyczną i eudajmonistyczną;</li> <li>wymienia czynniki wpływające na światopogląd i styl życia ;</li> <li>wymienia podstawowe rodzaje norm społecznych;</li> <li>wymienia podstawowe skutki łamania norm społecznych;</li> <li>wymienia podstawowe formy kontroli społecznej;</li> <li>rozpoznaje przykłady sankcji społecznych;</li> <li>rozpoznaje podstawowe postawy wobec łamania norm społecznych: aprobata, konformizm, nonkonformizm.</li> </ul>	<p>w społeczeństwie polskim i wybranych społeczeństwach europejskich;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje, na podstawie źródeł, wartości afirmowane w różnych grupach/ warstwach społeczeństwa polskiego;</li> <li>porównuje postawę hedonistyczną i eudajmonistyczną;</li> <li>wyjaśnia pojęcie: <i>pluralizm wartości</i>;</li> <li>na podstawie różnorodnych źródeł rozpoznaje rodzaje norm społecznych;</li> <li>analizuje wybrane sytuacje dotyczące przestrzegania norm społecznych [przyczyny łamania norm społecznych, przejawy, skutki, rodzaje sankcji społecznych];</li> <li>przedstawia wady i zalety różnorodnych postaw wobec norm społecznych.</li> </ul>	<p>funkcjonowanie norm społecznych pod kątem ciągłości i zmienności;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje i ocenia , z różnych perspektyw, stosowane w społeczeństwie polskim sankcje społeczne [np. skuteczności, etyczności, afirmacji społecznej];</li> <li>analizuje wybrane przykłady postaw wobec norm społecznych [przyczyny, skutki, wady, zalety];</li> <li>wyjaśnia znaczenie <i>pluralizmu wartości</i> dla funkcjonowania społeczeństwa demokratycznego i przedstawia problemy wynikające ze stosowania tej zasady;</li> <li>analizuje, ocenia, prezentuje własne stanowisko wobec problemu <i>kryzysu wartości</i> we współczesnym świecie.</li> </ul>	<p>przestrzegania norm społecznych w wybranych, europejskich i pozaeuropejskich społeczeństwach [przyczyny łamania norm społecznych, przejawy, skutki, rodzaje sankcji społecznych];</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą, np. – wartości afirmowanych w swojej grupie rówieśniczej, – stosunku do poszczególnych norm społecznych; – postaw wobec norm społecznych;</li> <li>przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą, np. kryzysu wartości we współczesnym świecie.</li> </ul>
<b>4. Socjalizacja</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>socjalizacja pierwotna i wtórna;</li> <li>główne instytucje socjalizacji;</li> <li>socjalizacja odwrócona;</li> <li>resocjalizacja</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia podstawowe elementy pojęcia socjalizacja;</li> <li>rozpoznaje przykłady działań/sytuacje sprzyjające procesowi socjalizacji;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcie: <i>człowiek jest istotą społeczną</i>;</li> <li>odróżnia socjalizację pierwotną od socjalizacji wtórnej;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie procesu socjalizacji dla prawidłowego funkcjonowania człowieka w społeczeństwie;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia zależności pomiędzy procesem socjalizacji a poszczególnymi fazami rozwojowymi dziecka;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje przykłady niepowodzeń socjalizacyjnych [przyczyny, skutki];</li> <li>analizuje trudności socjalizacyjne występujące</li> </ul>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady osób i instytucji mających wpływ na proces socjalizacji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia osoby i instytucje mające wpływ na socjalizację pierwotną i wtórną;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>resocjalizacja</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje socjalizację pierwotną i socjalizację wtórną;</li> <li>▪ omawia rolę rodziny w procesie socjalizacji;</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP w odniesieniu do procesu socjalizacji pierwotnej;</li> <li>▪ na wybranych przykładach wyjaśnia znaczenie pojęcia: <i>socjalizacja odwrócona</i>; podaje jego przyczyny;</li> <li>▪ przedstawia instytucje i mechanizmy sprzyjające procesowi socjalizacji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na proces socjalizacji we współczesnym społeczeństwie polskim/europejskim;</li> <li>▪ porównuje procesy socjalizacyjne w różnych typach społeczeństw, np. społeczeństwie tradycyjnym i postindustrialnym.</li> </ul>	<p>w społeczeństwie nowoczesnym, np. wynikające ze</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zmieniającej się roli rodziny,</li> <li>– zmieniającego się sposobu funkcjonowania grup rówieśniczych,</li> <li>– rosnącej anonimowości, czy mobilności poziomej.</li> </ul>
<p><b>5. Rodzina dawniej i dziś</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ skład rodziny i jej funkcje, typy rodzin;</li> <li>▪ zmiany w funkcjonowaniu rodziny: rodzina tradycyjna a demokratyczna, nowe formy relacji rodzinnych, kryzys rodziny; eurosieroctwo</li> <li>▪ sytuacja rodziny w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady zadań wykonywanych przez rodzinę;</li> <li>▪ podaje przykłady praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny;</li> <li>▪ podaje przykłady problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny we współczesnej Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej;</li> <li>▪ wymienia funkcje rodziny i podaje przykłady ich realizacji;</li> <li>▪ rozpoznaje różne typy rodzin funkcjonujące we współczesnym społeczeństwie polskim;</li> <li>▪ rozróżnia pojęcia: <i>patriarchat</i> i <i>matriarchat</i>; <i>monogamia</i> i <i>poligamia</i>;</li> <li>▪ wymienia podstawowe problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ omawia zasady zawierania małżeństwa w prawie polskim;</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP w odniesieniu do rodziny;</li> <li>▪ porównuje różne typy rodzin funkcjonujące we współczesnym społeczeństwie polskim;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcia i podaje przykłady: <i>patriarchat</i> i <i>matriarchat</i>; <i>monogamia</i> i <i>poligamia</i>; <i>rodzina matrylinearna</i> i <i>patrylinearna</i>;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia wpływ procesów cywilizacyjnych na funkcjonowanie rodzin we współczesnym świecie (np. .eurosieroctwo);</li> <li>▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty odchodzenia od tradycyjnego modelu funkcjonowania rodziny;</li> <li>▪ analizuje wybrane problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą, np. problemu <i>kryzysu współczesnej rodziny</i>;</li> <li>▪ przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą, np. poglądów rówieśników na temat typów oraz funkcji rodziny we współczesnym świecie;</li> <li>▪ analizuje i prezentuje inny niż europejski model funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie, np. w wybranych rdzennych grupach</li> </ul>

				<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia cechy rodziny tradycyjnej;</li> <li>▪ przedstawia podstawowe kierunki zmian zachodzące w rodzinach europejskich na przestrzeni dziejów.</li> </ul>	[przyczyny, przejawy, skutki].	autochtonicznych na różnych kontynentach.
<b>6. Człowiek wobec inności</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ tolerancja a akceptacja;</li> <li>▪ przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji, stygmatyzacji, stereotypizacji;</li> <li>▪ źródła podziałów na „swoich” i „obcych” oraz ich konsekwencje;</li> <li>▪ zjawisko alienacji;</li> <li>▪ sposoby przeciwdziałania negatywnym postawom wobec innych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje postawy tolerancji i nietolerancji;</li> <li>▪ podaje przykłady stereotypów;</li> <li>▪ podaje przykłady funkcjonujących w społeczeństwie polskim podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>tolerancja</i> i <i>akceptacja</i>;</li> <li>▪ rozpoznaje przykłady alienacji;</li> <li>▪ wymienia podstawowe przyczyny i skutki funkcjonujących w społeczeństwie podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i>;</li> <li>▪ podaje podstawowe przyczyny i skutki nietolerancji;</li> <li>▪ podaje przykłady zachowań świadczących o nietolerancji;</li> <li>▪ rozpoznaje zachowania wynikające z negatywnych postaw wobec innych;</li> <li>▪ wymienia sposoby przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>tolerancja</i> i <i>akceptacja</i> a <i>afirmacja</i>;</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do postawy tolerancji;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega <i>alienacja</i>;</li> <li>▪ uzasadnia konieczność przeciwdziałania stygmatyzacji i stereotypizacji;</li> <li>▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>stygmatyzacja</i> i <i>stereotypizacja</i>;</li> <li>▪ wymienia przyczyny i skutki negatywnych postaw wobec innych;</li> <li>▪ wyjaśnia przyczyny i skutki alienacji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ ocenia, z różnych perspektyw, wybrane kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym;</li> <li>▪ analizuje przykłady negatywnych postaw wobec innych, stygmatyzacji i stereotypizacji występujących w społeczeństwie polskim [przyczyny, przejawy, skutki];</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w sporach dotyczących tolerancji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza, np. na terenie szkoły, kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania wybranym, negatywnym postawom wobec innych;</li> <li>▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące negatywnych postaw wobec innych; i stygmatyzacji w wybranych państwach [przyczyny, przejawy, skutki].</li> </ul>

<b>7. Komunikacja interpersonalna</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ komunikacja werbalna i niewerbalna;</li> <li>▪ zasady aktywnego słuchania,</li> <li>▪ asertywność – przykłady zwrotów asertywnych;</li> <li>▪ taktyki autoprezentacji,</li> <li>▪ przyczyny i przebieg konfliktów społecznych (zachowania stron, zjawisko eskalacji);</li> <li>▪ metody rozwiązywania konfliktów: <ul style="list-style-type: none"> <li>– mediacja,</li> <li>– negocjacje,</li> <li>– arbitraż;</li> </ul> </li> <li>▪ etapy procesu decyzyjnego;</li> <li>▪ metody kreatywnego rozwiązywania problemów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady komunikatów werbalnych i niewerbalnych;</li> <li>▪ rozpoznaje nadawcę i odbiorcę komunikatu;</li> <li>▪ rozpoznaje przykłady konfliktów społecznych;</li> <li>▪ wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania sporów.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia cechy prawidłowo skonstruowanego komunikatu;</li> <li>▪ wymienia czynniki utrudniające prawidłowe komunikowanie się;</li> <li>▪ wymienia sposoby przekazywania komunikatów niewerbalnych;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe postawy wobec konfliktu;</li> <li>▪ wskazuje podstawowe różnice pomiędzy negocjacjami, mediacją i arbitrażem;</li> <li>▪ wymienia cechy, które powinien posiadać mediator i arbiter;</li> <li>▪ podaje przykłady komunikatów/zwrotów w asertywnych;</li> <li>▪ wymienia podstawowe zasady autoprezentacji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia znaczenie komunikatów niewerbalnych;</li> <li>▪ podaje sposoby ograniczania czynników utrudniających prawidłowe komunikowanie się;</li> <li>▪ porównuje [wskazuje pozytywne i negatywne aspekty] różne postawy wobec konfliktu;</li> <li>▪ wymienia zasady prawidłowo prowadzonej negocjacji;</li> <li>▪ uzasadnia konieczność postawy asertywnej;</li> <li>▪ stosuje zasady prawidłowej autoprezentacji;</li> <li>▪ zna i stosuje metody rozwiązywania problemów w sytuacjach typowych;</li> <li>▪ wymienia etapy procesu decyzyjnego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje formy komunikatów niewerbalnych w wybranych przekazach medialnych;</li> <li>▪ na wybranych przykładach analizuje czynniki sprzyjające i utrudniające komunikację [symulacje; przekazy medialne];</li> <li>▪ porównuje i ocenia różne taktyki autoprezentacji;</li> <li>▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty różnych sposobów rozwiązywania konfliktów;</li> <li>▪ uzasadnia dobór sposobu rozwiązywania konfliktu w zależności od rodzaju/cech konfliktu i uczestniczących w nim stron.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ stosuje metody kreatywnego rozwiązywania problemów w sytuacjach nietypowych.</li> </ul>
<b>II. KULTUROWA RÓŻNORODNOŚĆ SPOŁECZEŃSTWA</b>						
<b>1. Rodzaje społeczeństw</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakterystyka typów społeczeństw: zbieracko-łowickiego, nomadycznego, rolniczego, przemysłowego, poprzemysłowego;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady różnych typów społeczeństw;</li> <li>▪ wymienia cechy współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe cechy różnych typów społeczeństw;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe typy społeczeństw;</li> <li>▪ rozpoznaje cechy współczesnego społeczeństwa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje różne typy społeczeństw;</li> <li>▪ podaje przykłady wybranych współczesnych społeczeństw: <ul style="list-style-type: none"> <li>– zbieracko-łowickich,</li> <li>– nomadycznych,</li> <li>– rolniczych;</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych współczesnych społeczeństw: <ul style="list-style-type: none"> <li>– zbieracko-łowickich,</li> <li>– nomadycznych,</li> <li>– rolniczych;</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą szans, zagrożeń i wyzwań stojących przed współczesnymi społeczeństwami postindustrialnymi;</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakterystyka jednego ze współczesnych społeczeństw: <ul style="list-style-type: none"> <li>– zbieracko-łowickich,</li> <li>– nomadycznych,</li> <li>– rolniczych;</li> </ul> </li> <li>▪ cechy współczesnych społeczeństw (otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe);</li> <li>▪ porównanie społeczeństw przemysłowych i poprzemysłowych, tradycyjnych i nowoczesnych;</li> <li>▪ cechy tradycyjnej społeczności wiejskiej</li> </ul>	konsumpcyjne, masowe].	<p>postindustrialnego [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe];</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia cechy tradycyjnej społeczności wiejskiej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia istotę cech współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe];</li> <li>▪ wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia szanse, zagrożenia i wyzwania stojące przed współczesnym społeczeństwem postindustrialnym;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat współczesnego społeczeństwa postindustrialnego.</li> </ul>	
<b>2. Kultura</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ różne definicje i rodzaje kultury;</li> <li>▪ typy kultur według Margaret Mead i funkcjonujące w nich modele socjalizacji;</li> <li>▪ źródła zmian kulturowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia potoczne znaczenie pojęcia <i>kultura</i>;</li> <li>▪ wymienia podstawowe rodzaje kultur;</li> <li>▪ rozpoznaje elementy polskiej kultury narodowej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady różnych definicji pojęcia <i>kultura</i>;</li> <li>▪ wymienia czynniki/sposoby upowszechniania wzorców kulturowych;</li> <li>▪ wymienia czynniki sprzyjające zmianom kulturowym;</li> <li>▪ wymienia elementy charakterystyczne dla polskiej kultury narodowej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje różne definicje pojęcia <i>kultura</i>;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie <i>krąg kulturowy</i>;</li> <li>▪ wymienia elementy charakterystyczne dla europejskiego kręgu kulturowego;</li> <li>▪ przedstawia rolę kultury w kształtowaniu świadomości narodowej;</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP w odniesieniu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje typy kultur według Margaret Mead;</li> <li>▪ analizuje wpływ zjawiska globalizacji na przemiany kulturowe współczesnego świata;</li> <li>▪ analizuje przykłady zmienności i ciągłości europejskich/polskich wzorców kulturowych na przestrzeni wieków.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza na terenie szkoły [lub innej społeczności lokalnej] przedsięwzięcie propagujące kulturę regionalną lub narodową.</li> </ul>

				do kultury, kultury narodowej i twórczości artystycznej.		
<b>3. Zróżnicowanie kulturowe</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wielokulturowość społeczeństw;</li> <li>▪ indywidualizm i kolektywizm jako jeden z wymiarów kultury: <ul style="list-style-type: none"> <li>– cechy kultur indywidualistycznych i kultur kolektywistycznych</li> <li>– przykłady współczesnych kultur o silnych cechach indywidualistycznych (społeczeństwa Zachodu) i kolektywistycznych (społeczeństwa Ameryki Południowej, Azji, Afryki);</li> </ul> </li> <li>▪ postrzeganie innych kultur: <ul style="list-style-type: none"> <li>– etnocentryzm (interpretowanie i ocenianie innych kultur w kategoriach kultury własnej),</li> <li>– relatywizm kulturowy (interpretowanie i ocenianie innych kultur w jej własnych kategoriach),</li> <li>– przykłady deformacji w postrzeganiu</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe czynniki różnicujące kultury [np. język, religia, obyczaje];</li> <li>▪ wymienia podstawowe czynniki sprzyjające powstawaniu społeczeństw wielokulturowych we współczesnym świecie;</li> <li>▪ wymienia podstawowe problemy wynikające z rosnącego zróżnicowania kulturowego współczesnej Europy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje podstawową różnicę pomiędzy kulturami indywidualistycznymi a kulturami kolektywistycznymi;</li> <li>▪ podaje przykłady społeczeństw indywidualistycznych i kolektywistycznych we współczesnym świecie;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko <i>szoku kulturowego</i>;</li> <li>▪ wymienia podstawowe typy relacji pomiędzy kulturami [wymiana kulturowa, integracja, separacja];</li> <li>▪ podaje podstawową różnicę pomiędzy etnocentryzmem a relatywizmem kulturowym;</li> <li>▪ podaje przykłady deformacji w postrzeganiu innych kultur.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje społeczeństwa indywidualistyczne i kolektywistyczne;</li> <li>▪ wyjaśnia z czego wynika zjawisko <i>szoku kulturowego</i>;</li> <li>▪ wymienia czynniki utrudniające prawidłowe relacje pomiędzy kulturami;</li> <li>▪ rozpoznaje postawy etnocentryzmu i relatywizmu kulturowego;</li> <li>▪ na podstawie tekstu publicystycznego analizuje problem deformacji w postrzeganiu innych kultur [przyczyny, przejawy, skutki].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje przyczyny kształtowania społeczeństw indywidualistycznych i kolektywistycznych;</li> <li>▪ porównuje postawę etnocentryczną z relatywizmem kulturowym;</li> <li>▪ podaje przykłady indywidualizmu i kolektywizmu w kulturze europejskiej;</li> <li>▪ analizuje wielokulturowe korzenie kultury polskiej odwołując się do tradycji I i II Rzeczypospolitej;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat multikulturalizmu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą, np. <ul style="list-style-type: none"> <li>– indywidualizmu i kolektywizmu w kulturze europejskiej;</li> <li>– szans i zagrożeń wynikających z rosnącego zróżnicowania kulturowego Europy.</li> </ul> </li> </ul>



	<p>innych kultur – analiza problemu na podstawie wybranych fragmentów publikacji Marcina Floriana Gawryckiego <i>W pogoni za wyobrażeniami. Próba interpretacji polskiej literatury podróźniczej poświęconej Ameryce Łacińskiej</i></p>					
<b>4. Kultura masowa</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ cechy kultury masowej;</li> <li>▪ wartości i wzory propagowane przez kulturę masową;</li> <li>▪ pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania kultury masowej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje podstawowe cechy kultury masowej;</li> <li>▪ wymienia współczesne sposoby rozpowszechniania kultury masowej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje przykłady kultury masowej i kultury wysokiej;</li> <li>▪ podaje przykłady pozytywnej i negatywnej roli internetu dla rozwoju i upowszechniania twórczości artystycznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania kultury masowej;</li> <li>▪ porównuje cechy kultury masowej i kultury wysokiej;</li> <li>▪ wyjaśnia na czym polega proces <i>homogenizacji</i> form kultury;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzą w kulturze masowej w związku z upowszechnieniem się internetu;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie <i>przemysł kulturalny</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ na wybranych przykładach analizuje wartości i wzory propagowane przez kulturę masową;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat <ul style="list-style-type: none"> <li>– społecznej roli kultury masowej;</li> <li>– roli internetu w rozwoju i upowszechnianiu twórczości artystycznej;</li> <li>– roli kultury masowej w upowszechnianiu polskich wartości, wzorów i postaw.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą, np. społecznej roli kultury masowej;</li> <li>▪ przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą, np. poglądów rówieśników na temat oddziaływania kultury masowej na ich postawy, wartości, zachowania.</li> </ul>
<b>5. Religia jako zjawisko społeczne</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ społeczne i indywidualne aspekty religii (religijność, wiara);</li> <li>▪ identyfikacja religijna ludności świata;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ określa identyfikację religijną większości społeczeństwa polskiego;</li> <li>▪ podaje nazwy religii dominujących w Europie;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozróżnia pojęcia: <i>religia, religijność, wiara</i>;</li> <li>▪ wymienia główne religie współczesnego świata;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia pojęcia: <i>religia, religijność, wiara</i>;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>agnostyk</i>;</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ omawia mapę religijną współczesnego świata;</li> <li>▪ omawia przyczyny i skutki zmian zachodzących w religijności, w tym w identyfikacji</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje prezentację dotyczącą, np. – specyfiki obrzędowości dorocznej charakterystycznej dla swojego regionu;</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ religijność społeczeństw zachodnich (sekularyzacja, prywatyzacja religii);</li> <li>▪ stosunki wyznaniowe w Polsce;</li> <li>▪ charakterystyka religijności polskiego społeczeństwa: <ul style="list-style-type: none"> <li>– identyfikacja religijna,</li> <li>– poziom zaangażowania w praktyki religijne,</li> <li>– terytorialne zróżnicowanie zaangażowania religijnego,</li> </ul> </li> <li>▪ rola rytuałów, obrzędów i tradycji w życiu współczesnego człowieka: <ul style="list-style-type: none"> <li>– religijny i pozareligijny aspekt obrzędów przejścia,</li> <li>– tradycyjna obrzędowość doroczna w polskiej kulturze współczesnej</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje podstawowe cechy religijności społeczeństwa polskiego i społeczeństw zachodnich;</li> <li>▪ wymienia podstawowe problemy dotyczące religijności społeczeństw zachodnich, np. sekularyzacja;</li> <li>▪ rozpoznaje elementy obrzędowości dorocznej w polskiej kulturze współczesnej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia formy organizacji religijnych;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>ateizm</i>;</li> <li>▪ określa rolę religii w społeczeństwie;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe problemy dotyczące religijności społeczeństw zachodnich, np. sekularyzacja, prywatyzacja religii;</li> <li>▪ wymienia główne elementy obrzędowości dorocznej w polskiej kulturze współczesnej;</li> <li>▪ podaje przykłady obrzędów przejścia w życiu współczesnych ludzi.</li> </ul>	<p>odnoszące się do stosunków wyznaniowych w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia największe wspólnoty wyznaniowe w Polsce;</li> <li>▪ dostrzega zmienność i ciągłość w identyfikacji religijnej społeczeństw zachodnich;</li> <li>▪ omawia zmiany zachodzące w religijności społeczeństwa polskiego;</li> <li>▪ porównuje religijność społeczeństwa polskiego i społeczeństw zachodnich;</li> <li>▪ omawia główne elementy obrzędowości dorocznej charakterystyczne dla swojego regionu;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcia: <i>sekularyzacja</i> i <i>prywatyzacja religii</i>;</li> <li>▪ określa religijny i pozareligijny aspekt obrzędów przejścia.</li> </ul>	<p>religijnej, społeczeństwa polskiego i społeczeństw zachodnich;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje, z różnych perspektyw, rolę rytuałów, obrzędów i tradycji w życiu współczesnego człowieka.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– rytuałów przejścia w innych niż europejski kręgach kulturowych;</li> <li>– jednej ze wspólnot wyznaniowych w Polsce.</li> </ul>
<b>6. Subkultury młodzieżowe</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ typologia subkultur młodzieżowych w Polsce;</li> <li>▪ psychologiczny i społeczny aspekt powstawania</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady subkultur młodzieżowych w Polsce;</li> <li>▪ podaje przykłady elementów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia główne subkultury młodzieżowe w Polsce;</li> <li>▪ wymienia przyczyny przystępowania</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ omawia podstawowe rodzaje subkultur;</li> <li>▪ wymienia pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje współczesne subkultury;</li> <li>▪ porównuje cechy współczesnych subkultur i subkultur</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą, np. stosunku współczesnej młodzieży do subkultur.</li> </ul>

	<p>subkultur (źródła kontestacji i niedostosowania społecznego młodzieży);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakterystyka najważniejszych subkultur, analiza słabych i mocnych stron wizji rzeczywistości wybranej subkultury</li> </ul>	<p>decydujących o odrębności danej subkultury.</p>	<p>młodych ludzi do subkultur;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia elementy decydujące o odrębności danej subkultury;</li> <li>▪ charakteryzuje wybraną subkulturę młodzieżową;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia: <i>subkultura</i>.</li> </ul>	<p>subkultur młodzieżowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje najważniejsze subkultury młodzieżowe w Polsce dawniej i dzisiaj;</li> <li>▪ analizuje słabe i mocne strony wizji rzeczywistości wybranej subkultury.</li> </ul>	<p>charakterystycznych dla pokolenia rodziców i dziadków;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat – zmiernych ery subkultur; – społecznej roli subkultur młodzieżowych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą, np. – poglądów rówieśników na temat współczesnych subkultur; – roli, jaką odegrały subkultury w życiu poprzedniego pokolenia [nauczycieli / rodziców / dziadków].</li> </ul>
<p><b>7. Spory światopoglądowe</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ uczestnicy sporów światopoglądowych: – obywatele, – instytucje państwowe, – partie polityczne, organizacje pozarządowe i instytucje religijne;</li> <li>▪ rola mediów i instytucji eksperckich w sporach światopoglądowych;</li> <li>▪ współczesne spory światopoglądowe (w kontekście etycznym, prawnym, społeczno-ekonomicznym): – aborcja, – związki osób tej samej płci, – kara śmierci, – zapłodnienie in vitro, – eutanazja,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady współczesnych sporów światopoglądowych;</li> <li>▪ określa swoje stanowisko wobec wybranych sporów światopoglądowych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podmioty uczestniczące w sporach światopoglądowych;</li> <li>▪ wskazuje istotę wybranych sporów światopoglądowych;</li> <li>▪ określa poglądy poszczególnych podmiotów w wybranych sporach światopoglądowych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do swobody wyrażania swoich poglądów;</li> <li>▪ omawia istotę toczących się w Polsce sporów światopoglądowych;</li> <li>▪ określa rolę poszczególnych podmiotów, w tym mediów i instytucji eksperckich, w sporach światopoglądowych;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wybranych sporów światopoglądowych;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym są i jaką odgrywają rolę tzw. <i>think tanki</i>;</li> <li>▪ podaje przykłady organizacji typu watchdog w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje główne spory światopoglądowe w Polsce [przyczyny, przebieg, konsekwencje, zmienność postaw];</li> <li>▪ analizuje i prezentuje aktywność wybranych podmiotów, zaangażowanych w toczące się w Polsce spory światopoglądowe.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę dotyczącą wybranego sporu światopoglądowego;</li> <li>▪ przygotowuje film, lub inną formę publikacji, dotyczącą jednego z toczących się współcześnie sporów światopoglądowych.</li> </ul>

	– inżynieria genetyczna					
<b>Rozdział 3. Funkcjonowanie społeczeństwa</b>						
<b>1. Struktura społeczna</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakterystyka pojęć: struktura społeczna, stratyfikacja, klasa społeczna, warstwa społeczna;</li> <li>▪ podstawowe kryteria stratyfikacji społecznej: położenie materialne, zróżnicowanie zawodowe, status społeczny, władza;</li> <li>▪ ruchliwość (mobilność) społeczna: jej rodzaje (pionowa i pozioma) oraz czynniki;</li> <li>▪ źródła degradacji i awansu społecznego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe kryteria różnicujące ludzi / określające ich pozycję społeczną;</li> <li>▪ podaje przykłady ruchliwości społecznej we współczesnym świecie, w tym w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje przykłady ruchliwości pionowej i poziomej;</li> <li>▪ rozpoznaje przykłady degradacji i awansu społecznego;</li> <li>▪ wymienia podstawowe kryteria stratyfikacji społecznej;</li> <li>▪ odróżnia warstwę społeczną od klasy społecznej;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcia: <i>stratyfikacja społeczna</i> i <i>migracja</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ określa przyczyny i konsekwencje ruchliwości pionowej i poziomej we współczesnym świecie, w tym w Polsce;</li> <li>▪ określa źródła degradacji i awansu społecznego;</li> <li>▪ porównuje pojęcia: <i>warstwa</i> i <i>klasa społeczna</i>;</li> <li>▪ omawia poglądy Karola Marksa i Maxa Webera dotyczące stratyfikacji;</li> <li>▪ wyjaśnia społeczne znaczenie klasy średniej;</li> <li>▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy otwartym i zamkniętym typem stratyfikacji społecznej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia zależności pomiędzy współczesnymi zjawiskami cywilizacyjnymi, a zmianami zachodzącymi w strukturze społeczeństw zachodnich;</li> <li>▪ porównuje poglądy Karola Marksa i Maxa Webera dotyczące stratyfikacji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ opracowuje prezentację, w której przedstawia strukturę społeczeństwa zachodniego, w tym charakter i dynamikę zachodzących w nim zmian.</li> </ul>
<b>2. Przemiany społeczne w Polsce</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ struktura warstwowa społeczeństwa polskiego w okresie PRL;</li> <li>▪ transformacja ustrojowa w Polsce i jej następstwa;</li> <li>▪ sposoby adaptacji klas społecznych do zmian społeczno-gospodarczych w Polsce;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe różnice pomiędzy stratyfikacją społeczeństwa polskiego w okresie PRL-u i współcześnie;</li> <li>▪ podaje przykłady kategorii społeczno-zawodowych we współczesnej Polsce;</li> <li>▪ podaje przykłady różnych postaw wobec transformacji ustrojowej w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia cechy charakterystyczne <i>homo sovieticus</i>;</li> <li>▪ wymienia główne zmiany, które nastąpiły w Polsce po upadku komunizmu;</li> <li>▪ wymienia główne konsekwencje społeczne transformacji ustrojowej w Polsce;</li> <li>▪ przedstawia typowe formy przystosowania</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>nomenklatura partyjna</i>;</li> <li>▪ wyjaśnia przyczyny i konsekwencje [społeczno-ekonomiczne, kulturowe i polityczne] postaw i zachowań charakterystycznych dla <i>homo sovieticus</i>;</li> <li>▪ porównuje sytuację społeczno-ekonomiczną</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje charakter i dynamikę zmian zachodzących w społeczeństwie polskim; w tym w poszczególnych warstwach i klasach społecznych, po 1989 r.</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. – roli inteligencji we współczesnym</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ opracowuje prezentację, w której – porównuje strukturę społeczeństwa polskiego z wybranymi społeczeństwami zachodnimi; – przedstawia proces przystosowania się do zmiany systemowej w wybranych społeczeństwach postkomunistycznych</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ cechy charakterystyczne <i>homo sovieticus</i>, np. bierność, roszczeniowość wobec państwa;</li> <li>▪ <i>homo sovieticus</i> a przemiany polityczne i społeczne w Polsce;</li> <li>▪ inteligencja jako warstwa społeczna: rola w polskim społeczeństwie, dyferencjacja po 1989 r.;</li> <li>▪ struktura warstwowa współczesnego społeczeństwa polskiego;</li> <li>▪ niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej – analiza problemu na podstawie wybranych fragmentów pracy Caroline Humphrey <i>Koniec radzieckiego życia. Ekonomie życia codziennego po socjalizmie</i></li> </ul>		<p>się do zmiany systemowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>adaptacja społeczna</i>;</li> <li>▪ wymienia podstawowe warstwy / kategorie społeczno-zawodowe współczesnego społeczeństwa polskiego;</li> <li>▪ wymienia podstawowe cechy inteligencji jako warstwy społecznej.</li> </ul>	<p>i polityczną w Polsce w okresie komunizmu i po jego upadku;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje podstawowe warstwy / kategorie społeczno-zawodowe współczesnego społeczeństwa polskiego;</li> <li>▪ przedstawia zjawisko dyferencjacji inteligencji polskiej po 1989 r.;</li> <li>▪ na podstawie tekstu publicystycznego przedstawia niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej.</li> </ul>	<p>społeczeństwie polskim; – oceny przebiegu i skutków transformacji ustrojowej w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje zamiany zachodzące w społeczeństwie polskim po upadku komunizmu z procesem zmian zachodzących w innym społeczeństwie postkomunistycznym.</li> </ul>	[innych niż społeczeństwo polskie].
<b>3. Nierówności społeczne</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymiary nierówności społecznych (np. nierówności dochodowe, nierówne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady nierówności we współczesnych społeczeństwach, w tym</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia kryteria/wymiary nierówności społecznych;</li> <li>▪ charakteryzuje typowy konflikt społeczno-</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje wyniki pomiaru poziomu nierówności w społeczeństwie – wskaźnik Giniego;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje wybrane konflikty społeczno-ekonomiczne [przyczyny, przejawy, skutki];</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza, np. na terenie szkoły, kampanię społeczną na rzecz zmniejszenia</li> </ul>

	<p>traktowanie, nierówności szans życiowych);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ pomiar poziomu nierówności w społeczeństwie – wskaźnik Giniego;</li> <li>▪ skala nierówności społecznych w Polsce w porównaniu z innymi państwami europejskimi;</li> <li>▪ skutki społeczne, kulturowe, polityczne nierówności społecznych;</li> <li>▪ charakterystyka wybranych konfliktów społeczno-ekonomicznych na świecie: przyczyny, przejawy, skutki</li> </ul>	<p>w społeczeństwie polskim;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady konfliktów społeczno-ekonomicznych na świecie.</li> </ul>	<p>ekonomiczny [przyczyny, przejawy, skutki];</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia przyczyny i skutki nierówności społecznych;</li> <li>▪ podaje przykłady działań państwa na rzecz ograniczenia nierówności społecznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i innych państwach europejskich;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcie: <i>społeczeństwo bezklasowe</i>;</li> <li>▪ charakteryzuje działania państwa polskiego na rzecz ograniczenia nierówności społecznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat pozytywnych i negatywnych aspektów nierówności społecznych;</li> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych działań państwa polskiego na rzecz ograniczenia nierówności społecznych.</li> </ul>	<p>nierówności społecznych.</p>
<p><b>4. Wykluczenie społeczne i jego konsekwencje</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przyczyny, przejawy i skutki wykluczenia społecznego;</li> <li>▪ bezrobocie: przyczyny i skutki, sytuacja osób młodych na rynku pracy;</li> <li>▪ ubóstwo i jego wymiary (ubóstwo skrajne i relatywne);</li> <li>▪ zwalczanie problemów społecznych: – sposoby przeciwdziałania</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady wykluczenia społecznego;</li> <li>▪ podaje przykłady działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, bezrobociu, ubóstwu;</li> <li>▪ rozpoznaje zjawisko bezrobocia;</li> <li>▪ podaje przykłady ubezpieczeń społecznych w Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia na czym polega zjawisko wykluczenia społecznego;</li> <li>▪ wymienia typowe przejawy / formy wykluczenia;</li> <li>▪ identyfikuje grupy społeczne szczególnie narażone na wykluczenie;</li> <li>▪ wymienia podmioty / organy władzy / instytucje / organizacje zobowiązane do prowadzenia walki</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przyczyny i skutki wykluczenia społecznego;</li> <li>▪ charakteryzuje wybrane działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;</li> <li>▪ wymienia główne typy bezrobocia;</li> <li>▪ wymienia przyczyny i skutki bezrobocia wśród osób młodych;</li> <li>▪ charakteryzuje formy zwalczania bezrobocia;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;</li> <li>▪ analizuje zjawisko bezrobocia i ubóstwa w Polsce po 1989 roku [skala, rodzaj, zasięg społeczny i geograficzny, dynamika];</li> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza, np. na terenie szkoły, kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, bezrobociu, lub ubóstwu.</li> </ul>

	<p>bezrobociu i wykluczeniu społecznemu; – zadania ZUS, – system obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, od wypadków).</p>		<p>z wykluczeniem społecznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia instrumenty aktywnej polityki społecznej;</li> <li>▪ podaje główne przyczyny i skutki bezrobocia i ubóstwa;</li> <li>▪ wymienia główne zadania systemu ubezpieczeń społecznych;</li> <li>▪ podaje przykłady zadań wykonywanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;</li> <li>▪ wymienia rodzaje ubezpieczeń społecznych w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ klasyfikuje zjawisko ubóstwa;</li> <li>▪ wymienia główne zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;</li> <li>▪ charakteryzuje poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych w Polsce.</li> </ul>	<p>systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce.</p>	
<p><b>5. Imigranci w Europie</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakterystyka pojęć: migracja, emigracja, imigracja, uchodźctwo,</li> <li>▪ uwarunkowania polityczne, społeczno-ekonomiczne, demograficzne i kulturowe migracji;</li> <li>▪ społeczno-ekonomiczne, kulturowe i polityczne konsekwencje migracji z perspektywy społeczeństw przyjmujących i regionów wysyłających;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje zjawisko migracji;</li> <li>▪ wymienia główne przyczyny migracji we współczesnym świecie;</li> <li>▪ wymienia podstawowe przyczyny i skutki zjawiska migracji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ prawidłowo postępuje się pojęciami: <i>migracja, emigracja, imigracja</i>;</li> <li>▪ podaje przykłady szans i zagrożeń wynikających ze zjawiska migracji;</li> <li>▪ wymienia główne przyczyny i przejawy kryzysu migracyjnego we współczesnej Europie;</li> <li>▪ wyjaśnia pojęcia: <i>uchodźca</i> i <i>deportacja</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wskazuje zależności pomiędzy procesami ekonomicznymi, politycznymi i kulturowymi zachodzącymi we współczesnym świecie a zjawiskiem migracji;</li> <li>▪ analizuje zjawisko migracji z perspektywy społeczeństw przyjmujących i regionów wysyłających;</li> <li>▪ charakteryzuje specyfikę sytuacji uchodźców;</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do migrantów, w tym uchodźców;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje zjawisko migracji w Polsce po 1989 roku [skala, rodzaj, zasięg społeczny i geograficzny, dynamika, szanse i zagrożenia];</li> <li>▪ charakteryzuje główne szlaki migracyjne na świecie;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat kryzysu migracyjnego we współczesnej Europie [zagrożenia, sposoby przeciwdziałania, współdziałanie państw europejskich]</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę na temat, np. – kryzysu migracyjnego we współczesnej Europie; – postaw społeczeństwa polskiego wobec migrantów, w tym uchodźców; – polityki państwa polskiego wobec kryzysu migracyjnego we współczesnej Europie.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>dynamika i natężenie procesów migracyjnych w XXI wieku (kryzys migracyjny, szlaki migracyjne);</li> <li>imigranci w Polsce – charakterystyka wybranych grup</li> </ul>			<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje główne grupy migrantów we współczesnej Polsce.</li> </ul>	w rozwiązywaniu problemu].	
<b>Rozdział 4. Naród i mniejszości narodowe</b>						
<b>1. Koncepcje narodu</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakterystyka pojęcia naród;</li> <li>koncepcje narodu: <ul style="list-style-type: none"> <li>– polityczna</li> <li>– etniczno-kulturowa;</li> </ul> </li> <li>drogi kształtowania się współczesnych narodów (od narodu do państwa; od państwa do narodu);</li> <li>czynniki narodotwórcze i sprzyjające zachowaniu tożsamości narodowej (m.in. język, kultura, historia, tradycja, świadomość narodowa)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia podstawowe cechy narodu [koncepcja etniczno-kulturowa];</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia współczesne koncepcje narodu;</li> <li>wymienia cechy narodu w koncepcji etniczno-kulturowej i koncepcji politycznej;</li> <li>wymienia podstawowe koncepcje kształtowania się narodów;</li> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>narodowość</i> i <i>obywatelstwo</i>;</li> <li>wymienia czynniki narodotwórcze i sprzyjające kształtowaniu się tożsamości narodowej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>na wybranych przykładach porównuje odmienne drogi kształtowania się współczesnych narodów;</li> <li>charakteryzuje czynniki narodotwórcze i sprzyjające kształtowaniu się tożsamości narodowej;</li> <li>analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do narodu polskiego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje spory dotyczące pojęcia <i>naród</i>;</li> <li>na wybranych przykładach prezentuje problemy dotyczące kształtowania się narodów we współczesnym świecie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>opracowuje prezentację, w której analizuje <ul style="list-style-type: none"> <li>– współczesne problemy polityczne wynikające z procesu kształtowania się narodów;</li> <li>– proces kształtowania się wybranych narodów europejskich.</li> </ul> </li> </ul>
<b>2. Tożsamość narodowa</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakterystyka pojęcia tożsamość narodowa (elementy, specyfika, treść i forma);</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>określa własną tożsamość narodową;</li> <li>podaje przykłady czynników ułatwiających kształtowanie i utrwalanie tożsamości narodowej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcie: <i>tożsamość narodowa</i>;</li> <li>wymienia główne postawy jednostki wobec własnej narodowości;</li> <li>wymienia czynniki utrwalające tożsamość narodową;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje pojęcia: <i>tożsamość narodowa</i> i <i>świadomość narodowa</i>;</li> <li>wymienia elementy definiujące pojęcie: <i>tożsamość narodowa</i>;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje różne typy tożsamości człowieka;</li> <li>analizuje problemy związane z kształtowaniem i utrwalaniem tożsamości narodowej;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przygotowuje i przeprowadza debatę na temat charakteru polskiej tożsamości narodowej;</li> <li>opracowuje prezentację, w której przedstawia</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ tożsamość mieszkańców Polski;</li> <li>▪ zjawisko wielowarstwowości tożsamości narodowej na przykładzie mieszkańców: <ul style="list-style-type: none"> <li>– Królestwa Belgii,</li> <li>– Królestwa Hiszpanii,</li> <li>– Konfederacji Szwajcarskiej,</li> <li>– Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej</li> </ul> </li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia różne typy tożsamości człowieka.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje główne postawy jednostki wobec własnej narodowości;</li> <li>▪ charakteryzuje czynniki utrwalające tożsamość narodową;</li> <li>▪ wyjaśnia na czym polega wielowarstwowa tożsamość narodowa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat charakteru polskiej tożsamości narodowej;</li> <li>▪ analizuje problemy wynikające z wielowarstwowej tożsamości narodowej współczesnych społeczeństw europejskich.</li> </ul>	<p>wielowarstwową tożsamość wybranych społeczeństw europejskich.</p>
<b>3. Mniejszości narodowe i etniczne</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ socjologiczna i prawna definicja mniejszości narodowej, etnicznej i grupy używającej języka regionalnego;</li> <li>▪ charakterystyka grup mniejszościowych w Polsce: <ul style="list-style-type: none"> <li>– demografia,</li> <li>– rozmieszczenie terytorialne,</li> <li>– dziedzictwo, tradycja, historia,</li> <li>– aktywność polityczna, kulturowa, ekonomiczna;</li> </ul> </li> <li>▪ prawa przysługujące obywatelom Polski</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce;</li> <li>▪ wymienia główne cechy wybranych grup mniejszościowych w Polsce;</li> <li>▪ podaje przykłady praw posiadanych przez grupy mniejszościowe w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce [definicja prawna];</li> <li>▪ wymienia, obowiązujące w polskim prawie, warunki uznania za mniejszość narodową lub etniczną;</li> <li>▪ określa status prawny ludności kaszubskiej;</li> <li>▪ wymienia podstawowe prawa przysługujące grupom mniejszościowym w Polsce;</li> <li>▪ charakteryzuje wybrane grupy mniejszościowe w Polsce [rozmieszczenie terytorialne,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje różnice pomiędzy socjologiczną a prawną definicją grup mniejszościowych w Polsce;</li> <li>▪ podaje różnice pomiędzy mniejszością narodową i etniczną w Polsce [cechy, przysługujące prawa];</li> <li>▪ charakteryzuje wszystkie mniejszości narodowe i etniczne w Polsce [demografia; rozmieszczenie terytorialne; dziedzictwo, tradycja, historia; formy aktywności politycznej, kulturowej i ekonomicznej];</li> <li>▪ analizuje przepisy Konstytucji RP</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje problemy wynikające z przyjętych w Polsce regulacji prawnych dotyczących grup mniejszościowych, np. problem statusu prawnego Ślązaków;</li> <li>▪ charakteryzuje normy prawa międzynarodowego gwarantujące ochronę praw mniejszości;</li> <li>▪ porównuje system ochrony praw mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce i wybranych państwach europejskich, np. w Niemczech;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza debatę na temat sensowności ochrony praw mniejszości narodowych przez współczesne państwa demokratyczne;</li> <li>▪ podejmuje działania służące propagowaniu wiedzy na temat mniejszości narodowych i etnicznych żyjących w Polsce, np. przygotowuje publikację na stronę internetową szkoły.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>należącym do grup mniejszościowych; stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce</li> </ul>		dziedzictwo kulturowej].	<ul style="list-style-type: none"> <li>odnoszące się problemu mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce; ocenia stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce.</li> </ul>	<p>sensowności ochrony praw mniejszości narodowych przez współczesne państwa demokratyczne.</p>	
<b>4. Postawy wobec mniejszości i cudzoziemców</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>postawy wobec mniejszości narodowych i cudzoziemców;</li> <li>ksenofobia i jej formy (nacjonalizm ekspansjonistyczny, szowinizm, rasizm, antysemityzm);</li> <li>stereotypy dotyczące innych nacji funkcjonujące w polskim społeczeństwie i ich wpływ na postawy Polaków;</li> <li>spособy przeciwdziałania ksenofobii, rasizmowi i szowinizmowi.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady negatywnego i pozytywnego stosunku Polaków wobec mniejszości narodowych i cudzoziemców;</li> <li>rozpoznaje przykłady ksenofobii i rasizmu;</li> <li>podaje przykłady stereotypów, dotyczących innych narodów, funkcjonujących w społeczeństwie polskim.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>nacjonalizm, szowinizm, rasizm, antysemityzm</i>;</li> <li>wymienia podstawowe przyczyny i skutki kształtowania się postaw ksenofobicznych, szowinistycznych i rasistowskich;</li> <li>uzasadnia konieczność przeciwdziałania ksenofobii, rasizmowi i szowinizmowi;</li> <li>podaje przykłady negatywnych i pozytywnych stereotypów, dotyczących innych narodów, funkcjonujących w społeczeństwie polskim.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia różnice pomiędzy pojęciami: <i>nacjonalizm, szowinizm, rasizm</i>;</li> <li>wyjaśnia wpływ stereotypów na postawy Polaków wobec osób innej narodowości;</li> <li>podaje sposoby przeciwdziałania szowinizmowi, rasizmowi i ksenofobii;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>dokonyuje krytycznej analizy sposobów przeciwdziałania szowinizmowi, rasizmowi i ksenofobii;</li> <li>analizuje przyczyny sympatii i antypatii Polaków do wybranych narodów;</li> <li>buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat stosunku Polaków do osób innej narodowości.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przygotowuje i przeprowadza debatę na temat stosunku Polaków do osób innej narodowości;</li> <li>przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą stosunku swoich rówieśników do osób innej narodowości.</li> </ul>
<b>5. Polacy za granicą</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>polska diaspora: – liczebność i rozmieszczenie, – historia, przyczyny i fale migracji, – aktywność kulturalna,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne przyczyny współczesnych i historycznych fal migracyjnych Polaków;</li> <li>podaje przykłady państw, w których żyje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>diaspora i Polonia</i>;</li> <li>wyjaśnia pojęcie; <i>repatriacja</i>;</li> <li>uzasadnia konieczność podejmowanej współcześnie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje historyczne i współczesne przyczyny powstawania diaspory polskiej;</li> <li>charakteryzuje liczebność i rozmieszczenie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje przepisy Ustawy o Karcie Polaka i Ustawy o repatriacji;</li> <li>ocenia politykę państwa polskiego, której wyrazem jest Ustawa o Karcie Polaka i Ustawa o repatriacji;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podejmuje działania służące propagowaniu wiedzy na temat osiągnięć Polaków żyjących poza granicami Polski [naukowców, polityków, artystów];</li> </ul>

	<p>ekonomiczna i polityczna; – forma i treść tożsamości polskiej na emigracji;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>regulacje prawne umacniające więzi z Polską oraz ułatwiające osiedlanie się w kraju: <ul style="list-style-type: none"> <li>– postanowienia Ustawy o Karcie Polaka,</li> <li>– postanowienia Ustawy o repatriacji,</li> <li>– porównanie i ocena założeń Ustawy o Karcie Polaka i Ustawy o repatriacji</li> </ul> </li> </ul>	<p>liczna społeczność polska;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady problemów wynikających ze współczesnych migracji Polaków.</li> </ul>	<p>repatriacji ludności pochodzenia polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady praw przysługujących ludności pochodzenia polskiego wynikających z Ustawy o Karcie Polaka;</li> <li>wymienia formy aktywności diaspory polskiej utrwalające polską tożsamość narodową.</li> </ul>	<p>współczesnej diaspory polskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje różne formy aktywności diaspory polskiej utrwalające polską tożsamość narodową;</li> <li>omawia zasady procedury repatriacyjnej;</li> <li>wymienia formy wsparcia repatriantów przez państwo polskie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji: <i>Tożsamość polska za granicą – problem czy atut?</i></li> </ul>	<p>np. przygotowuje publikację na stronę internetową szkoły.</p>
<p><b>6. Polityka narodowościowa państw</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>funkcjonowanie imigrantów w społeczeństwie przyjmującym: <ul style="list-style-type: none"> <li>– procesy asymilacji i akulturacji,</li> <li>– etapy przystosowywania się do życia w społeczeństwie (separacja, adaptacja, integracja, asymilacja);</li> </ul> </li> <li>modele polityki narodowościowej (założenia, działania, różnice,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady problemów związanych z funkcjonowaniem imigrantów w społeczeństwie przyjmującym;</li> <li>podaje przykłady rdzennych grup autochtonicznych żyjących na kontynencie amerykańskim, w Związku Australijskim, oraz w azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcie: <i>asymilacja i akulturacja</i>;</li> <li>wymienia etapy /formy przystosowania się imigrantów do życia w społeczeństwie przyjmującym [separacja, adaptacja, integracja, asymilacja];</li> <li>charakteryzuje wybraną formę przystosowania się imigrantów do życia w społeczeństwie przyjmującym;</li> <li>charakteryzuje wybraną rdzenną grupę</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje różne formy przystosowania się imigrantów do życia w społeczeństwie przyjmującym [separacja, adaptacja, integracja, asymilacja];</li> <li>charakteryzuje wybrane modele polityki narodowościowej;</li> <li>charakteryzuje wpływ polityki państwa na proces akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych;</li> <li>charakteryzuje przyczyny i skutki</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje wybrane modele polityki narodowościowej współczesnych państw;</li> <li>dokonuje krytycznej analizy polityki wybranych państw wobec rdzennych grup autochtonicznych w kontekście historycznym i współczesnym.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podjęcie działań służące propagowaniu wiedzy na temat sytuacji wybranej grupy mniejszościowej w okresie historycznym, w którym prowadzone były wobec niej działania zmierzające do przymusowej asymilacji, segregacji lub eksterminacji [np. przygotowuje publikację na stronę internetową szkoły].</li> </ul>

	<p>konsekwencje, ocena):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– asymilacyjna (unifikacyjna),</li> <li>– integracyjna (równościowa),</li> <li>– pluralistyczna (wielokulturowa);</li> </ul> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ polityka państw wobec rdzennych grup autochtonicznych w kontekście historycznym i współczesnym (złożenia i konsekwencje społeczne, ekonomiczne, kulturowe);</li> <li>▪ wpływ polityki państwa na proces akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych;</li> <li>▪ specyfika społeczno-kulturowa wybranych rdzennych grup autochtonicznych: <ul style="list-style-type: none"> <li>– na kontynencie amerykańskim,</li> <li>– w Związku Australijskim,</li> <li>– w azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.</li> </ul> </li> </ul>		<p>autochtoniczną żyjącą na kontynencie amerykańskim, w Związku Australijskim, oraz w azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej</p>	<p>problemów z przystosowaniem się imigrantów do życia w społeczeństwie przyjmującym;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje wybrane rdzenne grupy autochtoniczne żyjące na kontynencie amerykańskim, w Związku Australijskim, oraz w azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.</li> </ul>		
--	--	--	---	---	--	--

**Klasa 2**

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
<b>I. Państwo, polityka, demokracja</b>					
<b>Temat lekcji: Instytucja państwa</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ cechy państwa</li> <li>▪ funkcje państwa</li> <li>▪ rodzaje władzy</li> <li>▪ legitymizacja władzy</li> <li>▪ teoria genezy państwa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia trzy podstawowe cechy/atrzybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość];</li> <li>▪ wymienia i wymienia różne rodzaje władzy;</li> <li>▪ wymienia podstawowe teorie dotyczące genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska];</li> <li>▪ wymienia podstawowe funkcje państwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje klasyczną definicję państwa [G. Jellinek];</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polegają trzy podstawowe cechy/atrzybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość];</li> <li>▪ rozpoznaje specyficzne cechy władzy państwowej;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym jest legitymizacja władzy;</li> <li>▪ rozpoznaje poszczególne typy legitymizacji władzy [według M. Webera];</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska];</li> <li>▪ podaje przykłady realizacji poszczególnych funkcji państwa;</li> <li>▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy, wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne] informacje dotyczące państwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne;</li> <li>▪ charakteryzuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska];</li> <li>▪ porównuje różne typy legitymizacji władzy [według M. Webera];</li> <li>▪ wyjaśnia różnicę między władzą państwową a władzą publiczną.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska];</li> <li>▪ analizuje i porównuje ze sobą różne definicje państwa [np. G. Jellinka, Arystotelesa, marksistowską];</li> <li>▪ uzasadnia konieczność istnienia państwa;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. funkcji państwa we współczesnym świecie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ opracowuje krytyczną analizę różnych teorii genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska];</li> <li>▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat funkcji państwa we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, formułując odpowiednie argumenty.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Obywatel i obywatelstwo</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ obywatelstwo</li> <li>▪ prawa i obowiązki obywatela polskiego</li> <li>▪ nabywanie obywatelstwa</li> <li>▪ bezpieczeństwo</li> <li>▪ utrata obywatelstwa</li> <li>▪ podwójne obywatelstwo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady praw i obowiązków obywatela Polski;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [prawo ziemi, prawo krwi];</li> <li>▪ podaje podstawowy sposób nabycia obywatelstwa polskiego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, czym jest obywatelstwo;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [naturalizacja, repatriacja];</li> <li>▪ wyjaśnia, kim jest bezpieczeństwa;</li> <li>▪ wyjaśnia, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo polskie;</li> <li>▪ wyjaśnia kwestię posiadania obywatelstwa kilku państw z uwzględnieniem przepisów prawa polskiego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje i porównuje ze sobą sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</li> <li>▪ wyjaśnia, w jaki sposób i w jakich okolicznościach można utracić obywatelstwo, w tym obywatelstwo polskie;</li> <li>▪ przedstawia problemy wynikające z braku obywatelstwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje, w jaki sposób instytucja obywatelstwa funkcjonowała w różnych okresach historycznych;</li> <li>▪ omawia zasadę wyłączności obywatelstwa;</li> <li>▪ charakteryzuje działania ONZ służące ochronie bezpieczeństwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje dotyczące sposobów nabywania obywatelstwa, możliwości posiadania wielu obywatelstw oraz sytuacji bezpieczeństwa w innych państwach.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Polityka</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ definicje pojęcia „polityka”</li> <li>▪ współczesne koncepcje polityki</li> <li>▪ konflikt polityczny</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady działań definiujących politykę;</li> <li>▪ podaje przykłady współczesnych konfliktów politycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia pochodzenie pojęcia „polityka”;</li> <li>▪ podaje przykłady różnych definicji i koncepcji polityki;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje i porównuje ze sobą różne współczesne koncepcje polityki;</li> <li>▪ analizuje przyczyny, przebieg i konsekwencje przykładowych konfliktów politycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje i porównuje ze sobą różne historyczne definicje pojęcia „polityka”;</li> <li>▪ omawia i analizuje destruktywne i konstruktywne strategie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi, analizuje i prezentuje na forum informacje na temat wybranych konfliktów politycznych we współczesnym świecie.</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ kompromis polityczny</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia przyczyny konfliktów politycznych;</li> <li>▪ wyjaśnia, na jakich zasadach i w jakich okolicznościach wypracowano wybrane kompromisy polityczne we współczesnym świecie.</li> </ul>		<p>postępowania w trakcie konfliktu politycznego.</p>	
<b>Temat lekcji: Myśl polityczna</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ ideologia polityczna</li> <li>▪ doktryna polityczna</li> <li>▪ program polityczny</li> <li>▪ liberalizm</li> <li>▪ konserwatyzm</li> <li>▪ socjaldemokracja</li> <li>▪ katolicka nauka społeczna</li> <li>▪ komunizm</li> <li>▪ faszyzm</li> <li>▪ nazizm</li> <li>▪ ruchy społeczne</li> <li>▪ ruchy narodowe</li> <li>▪ ruchy separatystyczne</li> <li>▪ ruchy regionalne</li> <li>▪ myśl propaństwowa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej;</li> <li>▪ wymienia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu;</li> <li>▪ wymienia podstawowe założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, czym jest myśl polityczna;</li> <li>▪ przedstawia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej;</li> <li>▪ omawia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu;</li> <li>▪ wymienia cechy charakterystyczne ruchów społecznych;</li> <li>▪ porównuje rodzaje ruchów społecznych [ruchy rewolucyjne, reformatorskie, ekspresywne];</li> <li>▪ omawia założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „alterglobalizm”, „ekologizm”, „feminizm”;</li> <li>▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne] informacje dotyczące poglądów politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia różnicę między ideologią, doktryną i programem politycznym;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym jest ideologia polityczna;</li> <li>▪ porównuje ze sobą myśl liberalną, myśl konserwatywną, myśl socjaldemokratyczną i katolicką naukę społeczną;</li> <li>▪ wskazuje różnice w pojmowaniu równości, wolności i sprawiedliwości w ramach różnych nurtów myśli politycznej;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega klasyfikacja poglądów politycznych na lewicowe i prawicowe;</li> <li>▪ dokonuje krytyki założeń faszyzmu, nazizmu i komunizmu z uwzględnieniem praw człowieka i zasad demokracji;</li> <li>▪ omawia genezę myśli faszystowskiej, nazistowskiej i komunistycznej oraz wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów;</li> <li>▪ analizuje przyczyny powstawania ruchów społecznych;</li> <li>▪ porównuje ze sobą założenia myśli propaństwowej i anarchizmu;</li> <li>▪ podaje przykłady ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych we współczesnym świecie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia genezę myśli liberalnej, konserwatywnej i socjaldemokratycznej oraz katolickiej nauki społecznej, a także wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów;</li> <li>▪ charakteryzuje genezę, założenia i formy działania współczesnych ruchów feministycznych, ekologicznych, alterglobalistycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych ruchów narodowych, regionalnych, separatystycznych we współczesnym świecie;</li> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. współczesnym ruchom feministycznym, ekologicznym i alterglobalistycznym, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Demokracja i jej geneza</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ demokracja przedstawicielska</li> <li>▪ demokracja bezpośrednia i jej formy</li> <li>▪ zasady demokracji</li> <li>▪ geneza demokracji</li> <li>▪ polskie tradycje demokratyczne</li> <li>▪ ustroj PRL</li> <li>▪ demokracja a autorytaryzm i totalitaryzm</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje podstawową definicję pojęcia „demokracja”;</li> <li>▪ wymienia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu];</li> <li>▪ podaje przykładowe formy demokracji bezpośredniej i pośredniej;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega powszechne prawo wyborcze;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ omawia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu];</li> <li>▪ wyjaśnia etymologię słowa „demokracja”;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją bezpośrednią a demokracją pośrednią;</li> <li>▪ rozpoznaje podstawowe formy demokracji bezpośredniej [referendum,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją formalną a demokracją realną,</li> <li>▪ omawia wpływ myśli oświeceniowej na proces kształtowania się fundamentów współczesnej demokracji;</li> <li>▪ udowadnia, że rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych] miały charakter niedemokratyczny;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia zasady i formy organizacyjne demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej;</li> <li>▪ charakteryzuje średniowieczne reprezentacje stanowe, w tym przedstawia genezę współczesnego parlamentarizmu;</li> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy ustroju demokratycznego, w tym wskazuje pozytywne i negatywne aspekty jego funkcjonowania;</li> <li>▪ uzasadnia stwierdzenie o niedemokratycznym charakterze</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat: <ul style="list-style-type: none"> <li>- wad i zalet demokracji.</li> <li>- wyzwań stojących przed demokracją we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</li> </ul> </li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia podstawowe cechy ustroju z okresu tzw. Polski Ludowej.</li> </ul>	<p>plebiscyty, inicjatywa ludowa, weto ludowe);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne fazy procesu kształtowania się demokracji;</li> <li>wymienia główne fazy procesu upowszechniania się praw wyborczych;</li> <li>przedstawia podstawowe zasady ustrojowe zawarte w artykułach henrykowskich;</li> <li>przyporządkowuje do podstawowych zasad demokracji konkretne przepisy konstytucji marcowej;</li> <li>omawia rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje ze sobą zasady i przepisy prawne zawarte w konstytucjach polskich z 1921 i 1952 roku.</li> </ul>	<p>rozwiązań polityczno-ustrojowych z okresu tzw. Polski Ludowej [ludowładztwo, jednolitość władzy państwowej, społeczna własność środków produkcji, centralizm demokratyczny].</p>	
<b>Temat lekcji: Transformacja ustrojowa – od PRL do III RP</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>demokratyzacja</li> <li>transformacja ustrojowa</li> <li>reformy</li> <li>rewolucja</li> <li>kunizm</li> <li>Okrągły Stół</li> <li>dekomunizacja</li> <li>lustracja</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje podstawowe elementy rewolucji i reformy rozumianych jako dwa modele zmiany ustroju państwa;</li> <li>wymienia główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>na wybranych przykładach przedstawia różne modele demokratyzacji;</li> <li>wskazuje podstawowe różnice między reformą a rewolucją rozumianymi jako dwa modele zmiany ustroju państwa;</li> <li>przedstawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego;</li> <li>charakteryzuje główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu w Polsce;</li> <li>poprawnie posługuje się terminami „dekomunizacja” i „lustracja”;</li> <li>wymienia główne zasady regulujące proces lustracji w Polsce;</li> <li>przedstawia główne cechy wybranych modeli dekomunizacji i lustracji;</li> <li>rozwią skrótownic „IPN”;</li> <li>odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące społecznej oceny okresu tzw. Polski Ludowej oraz procesu transformacji ustrojowej państwa polskiego i lustracji;</li> <li>na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] omawia zróżnicowane oceny dotyczące epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujące w pamięci społecznej, oraz przedstawia różne poglądy na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia założenia teorii demokratyzacji Samuela Huntingtona;</li> <li>wskazuje cechy reformy i rewolucji obecne w procesie demokratyzacji, który przebiegał w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX wieku;</li> <li>omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce;</li> <li>przedstawia etapy procesu dekomunizacji i lustracji w Polsce;</li> <li>charakteryzuje rolę Instytutu Pamięci Narodowej w procesie dekomunizacji i lustracji;</li> <li>ocenia wybrane modele dekomunizacji i lustracji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia główne etapy światowego procesu demokratyzacji w XIX i XX wieku;</li> <li>ocenia rolę Michaiła Gorbaczowa w procesie dekomunizacji;</li> <li>na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen dotyczących epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujących w pamięci społecznej, oraz różnych poglądów na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>dokonuje krytycznej analizy procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>korupcja</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje zjawisko populizmu we współczesnej polityce;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy populizmu;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje ze sobą populizm i demagogię;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje wybrane ruchy populistyczne;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przeciwdziałanie korupcji</li> <li>▪ nepotyzm</li> <li>▪ populizm</li> <li>▪ ruchy populistyczne</li> <li>▪ demagogia</li> <li>▪ klientelizm</li> <li>▪ kumoterstwo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozpoznaje patologie życia publicznego: korupcję, nepotyzm, demagogię, klientelizm i kumoterstwo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia konsekwencje zjawiska populizmu we współczesnej polityce;</li> <li>▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne] informacje dotyczące populizmu, demagogii, korupcji, nepotyzmu, klientelizmu i kumoterstwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego procederu;</li> <li>▪ charakteryzuje poznane metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska;</li> <li>▪ analizuje dane dotyczące skali zjawiska korupcji w Polsce i na świecie;</li> <li>▪ wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy – na podstawie wybranej literatury [np. rozdziałów VIII i XIII pracy <i>Nierówna przyjaźń. Układy klientalne w perspektywie historycznej</i> Antoniego Mączaka, rozdziału IV rozprawy <i>Demokracja</i> Charles’a Tilly’ego oraz artykułu <i>Klany, kliki i zawłaszczane państwa</i> Janine R. Wedel].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje różne formy [w tym formy historyczne] nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ temat współczesnego populizmu, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego.</li> </ul>
---	---	---	--	---	--

## II. Społeczeństwo a polityka

### Temat lekcji: Społeczeństwo obywatelskie

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ idee dotyczące społeczeństwa obywatelskiego i jego istota</li> <li>▪ funkcje społeczeństwa obywatelskiego</li> <li>▪ społeczeństwo obywatelskie w Polsce w XX wieku</li> <li>▪ kapitał społeczny</li> <li>▪ zaufanie społeczne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim;</li> <li>▪ podaje przykłady codziennych zachowań sprzyjających budowaniu kapitału społecznego. lub prowadzących do jego zniszczenia.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim;</li> <li>▪ wymienia główne etapy procesu kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w XX wieku oraz związane z tym procesem problemy;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie pojęć „kapitał społeczny” i „zaufanie społeczne”;</li> <li>▪ wyjaśnia, jakie znaczenie mają zaufanie społeczne i kapitał społeczny dla właściwego funkcjonowania demokracji;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące zaufania i kapitału społecznego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje główne funkcje społeczeństwa obywatelskiego;</li> <li>▪ przedstawia XIX-wieczne tradycje polskiego społeczeństwa obywatelskiego;</li> <li>▪ omawia funkcje kapitału społecznego;</li> <li>▪ porównuje poziom zaufania społecznego i kapitału społecznego w Polsce i w wybranych krajach europejskich.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje ze sobą różne koncepcje społeczeństwa obywatelskiego;</li> <li>▪ charakteryzuje formy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w czasach komunistycznych;</li> <li>▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji;</li> <li>▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i w wybranych państwach świata.</li> </ul>
--	--	--	--	---	--

### Temat lekcji: Organizacje pozarządowe

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ trzeci sektor</li> <li>▪ działalności społeczno-gospodarczej</li> <li>▪ działalność organizacji pozarządowych</li> <li>▪ stowarzyszenia</li> <li>▪ fundacje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim;</li> <li>▪ wymienia podstawowe cechy organizacji pozarządowych;</li> <li>▪ wskazuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce;</li> <li>▪ odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji z trzeciego sektora;</li> <li>▪ charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Polsce;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje trzy sektory działalności społeczno-gospodarczej w państwie;</li> <li>▪ omawia procedurę rejestracji stowarzyszeń w Polsce;</li> <li>▪ porównuje sposób zakładania oraz zasady funkcjonowania fundacji i stowarzyszeń w Polsce;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ określa, jakie znaczenie ma funkcjonowanie organizacji z trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;</li> <li>▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza kampanię społeczną mającą na celu wypromowanie wybranej organizacji pozarządowej;</li> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji;</li> </ul>
---	---	--	--	---	---



<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizacje pożytku publicznego</li> <li>▪ think-tank</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł dane statystyczne dotyczące funkcjonowania organizacji trzeciego sektora;</li> <li>▪ wymienia zakres niezbędnych uregulowań, które muszą zostać uwzględnione w statucie stowarzyszenia;</li> <li>▪ przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji</li> <li>▪ wyjaśnia, czym są think tanki i jaką rolę odgrywają.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe [źródła narracyjne, ikonograficzne] dotyczące organizacji z trzeciego sektora;</li> <li>▪ przedstawia działalność wybranego think tanku.</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Spółdzielczość i organizacje zawodowe</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ spółdzielnia</li> <li>▪ spółdzielczość w Polsce</li> <li>▪ związek zawodowy</li> <li>▪ związki zawodowe w Polsce</li> <li>▪ organizacja pracodawców</li> <li>▪ samorząd zawodowy</li> <li>▪ grupa interesu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega spółdzielczość;</li> <li>▪ podaje przykłady spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ wymienia cele i przykładowe działania związków zawodowych;</li> <li>▪ wymienia główne centrale związków zawodowych w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ charakteryzuje cele działalności związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych;</li> <li>▪ podaje przykłady działań typowych dla związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym jest grupa interesu;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządów zawodowych i spółdzielni.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia związki zawodowe i centrale związkowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ prezentuje organizacje pracodawców funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ porównuje ze sobą cele i formy działania związków zawodowych i organizacji pracodawców;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym jest lobbing;</li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania spółdzielni, związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia tradycje ruchu spółdzielczego w Polsce;</li> <li>▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych;</li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne określające zasady prowadzenia lobbyngu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych, oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji;</li> <li>▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych związku zawodowego, organizacji pracodawców, samorządu zawodowego lub spółdzielni.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Kultura polityczna</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ elementy kultury politycznej</li> <li>▪ kultura polityczna jednostki</li> <li>▪ typy kultury politycznej</li> <li>▪ kultura polityczna w Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady zachowań świadczących o poziomie kultury politycznej w danym społeczeństwie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa;</li> <li>▪ charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki i społeczeństwa;</li> <li>▪ analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje typy polityków według klasyfikacji Maxa Webera;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty;</li> <li>▪ przeprowadza na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy właściwe dla obywatelskiej kultury politycznej;</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Postawy i zachowania polityczne</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ partycypacja polityczna</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przyczyny absencji wyborczej we współczesnych państwach demokratycznych, w tym w Polsce;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia znaczenie terminów „frekwencja wyborcza” i „absencja wyborcza”;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje frekwencję wyborczą w Polsce i w innych państwach demokratycznych;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje i ocenia różne formy partycypacji politycznej;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np.:</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ formy partycypacji politycznej</li> <li>▪ demokracja uczestnicząca</li> <li>▪ aktywność wyborcza</li> <li>▪ zgromadzenie publiczne</li> <li>▪ petycje</li> <li>▪ nieposłuszeństwo obywatelskie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia formy konwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ podaje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odczytuje z różnych źródeł informacje dotyczące frekwencji wyborczej w Polsce;</li> <li>▪ podaje przykłady czynników, które wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym jest partycypacja polityczna;</li> <li>▪ wymienia formy niekonwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ podaje historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa;</li> <li>▪ wymienia podstawowe cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa;</li> <li>▪ sporządza według wzoru przykładową petycję.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ uzasadnia, że korzystanie przez obywateli z praw i wolności politycznych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji;</li> <li>▪ charakteryzuje główne formy partycypacji politycznej: konwencjonalną, niekonwencjonalną, symboliczną;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega demokracja uczestnicząca;</li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące różnych form partycypacji politycznej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje i ocenia różne sposoby podnoszenia frekwencji wyborczej w państwach demokratycznych;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np.: <ul style="list-style-type: none"> <li>- znaczenia partycypacji politycznej we współczesnej Polsce,</li> <li>- historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- znaczeniu partycypacji politycznej we współczesnej Polsce;</li> <li>- historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Media masowe</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rodzaje mediów masowych</li> <li>▪ funkcje mediów</li> <li>▪ media społecznościowe</li> <li>▪ czwarta władza</li> <li>▪ media a debata publiczna</li> <li>▪ media w Polsce</li> <li>▪ media w państwach totalitarnych i autorytarnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady mediów masowych;</li> <li>▪ wymienia główne funkcje mediów;</li> <li>▪ podaje przykłady dowodzące, że media wywierają wpływ na sprawowanie władzy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej;</li> <li>▪ zbiera i przedstawia informacje na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu;</li> <li>▪ omawia główne funkcje mediów;</li> <li>▪ charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce;</li> <li>▪ charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący w Polsce – z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „media masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza”;</li> <li>▪ podaje przykłady kontroli realizowanej przez media wobec organów władzy;</li> <li>▪ odczytuje z różnorodnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące mediów masowych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych;</li> <li>▪ porównuje funkcjonowanie mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych [autorytarnych i totalitarnych];</li> <li>▪ wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych;</li> <li>▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> <li>- na życie młodych ludzi w Polsce,</li> <li>- funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych,</li> <li>- przemiany społeczno-polityczne na świecie;</li> <li>- charakter debaty publicznej w Polsce.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych;</li> <li>▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> <li>- życie młodych ludzi w Polsce,</li> <li>- funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych,</li> <li>- przemiany społeczno-polityczne na świecie;</li> <li>- charakter debaty publicznej w Polsce,</li> </ul> </li> <li>▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Przekazy medialne</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ fakty i opinie</li> <li>▪ weryfikacja źródeł informacji</li> <li>▪ fake newsy</li> <li>▪ propaganda</li> <li>▪ bańka informacyjna</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii;</li> <li>▪ podaje przykłady manipulacji stosowanych w przekazach medialnych;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach;</li> <li>▪ wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego;</li> <li>▪ charakteryzuje wybrane mechanizmy manipulacji medialnej;</li> <li>▪ podaje cechy propagandy;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje różnorodne przekazy medialne dotyczące wybranego problemu z życia publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod manipulacji;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą wybranego problemu życia społecznego.</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ manipulacja w mediach</li> <li>▪ mechanizmy manipulacji medialnej</li> <li>▪ etyka dziennikarska</li> <li>▪ Rada Etyki Mediów</li> <li>▪ kampanie społeczne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej;</li> <li>▪ podaje przykłady zagrożeń wynikających z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce;</li> <li>▪ właściwie posługuje się pojęciami: „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”;</li> <li>▪ przedstawia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów;</li> <li>▪ określa cechy kampanii społecznych;</li> <li>▪ omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej;</li> <li>▪ przedstawia cele i zadania wybranej kampanii społecznej;</li> <li>▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media społecznościowe we współczesnym życiu politycznym.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia przyczyny powstawania baniek informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia;</li> <li>▪ analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i> obowiązującej w Polsce;</li> <li>▪ analizuje przebieg wybranej kampanii społecznej, w tym ocenia trafność i efektywność działań podjętych w jej ramach;</li> <li>▪ opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z życia społecznego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje wybrane kampanie społeczne;</li> <li>▪ ocenia, z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej, wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce.</li> </ul>	
<b>Temat lekcji: Opinia publiczna</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ istota opinii publicznej</li> <li>▪ badania opinii publicznej</li> <li>▪ sondaże</li> <li>▪ sondaże a rzeczywistość</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega badanie opinii publicznej i czemu ono służy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podstawowe zasady badania opinii publicznej;</li> <li>▪ omawia poszczególne etapy procesu przeprowadzania sondaży;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy] informacje dotyczące wyników badań opinii publicznej;</li> <li>▪ właściwie posługuje się terminami: „badanie opinii publicznej”, „sondaż”;</li> <li>▪ podaje przykłady ośrodków zajmujących się badaniem opinii publicznej w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje narzędzia wykorzystywane w badaniach opinii publicznej;</li> <li>▪ przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej dotyczący wybranego zagadnienia;</li> <li>▪ podaje przykłady wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ analizuje możliwość wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla;</li> <li>▪ przedstawia w tabeli lub na wykresie wyniki przeprowadzonego przez siebie minisondażu opinii publicznej oraz przeprowadza ich analizę.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy dotyczącej narzędzi, które służą do badania opinii publicznej, oraz sposobów wykorzystywania wyników tego typu pomiarów.</li> </ul>
<b>III. Systemy partyjne i wyborcze</b>					
<b>Temat lekcji: Partie polityczne</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ cechy i funkcje partii politycznych</li> <li>▪ geneza partii politycznych</li> <li>▪ rodzaje partii politycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych;</li> <li>▪ charakteryzuje główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych;</li> <li>▪ przedstawia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem;</li> <li>▪ prawidłowo posługuje się terminem „polityka bez ideologii”;</li> <li>▪ rozpoznaje przejawy polityki bez ideologii.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia główne etapy ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych;</li> <li>▪ przedstawia typologie partii politycznych;</li> <li>▪ omawia na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych;</li> <li>▪ odczytuje z różnych źródeł [teksty narracyjne i normatywne, źródła ikonograficzne, wykresy i tabele prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące współczesnych partii politycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje podziały socjopolityczne występujące w Europie Zachodniej i Europie Środkowo-Wschodniej;</li> <li>▪ opisuje partie polityczne z zastosowaniem diagramu Nolana;</li> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat roli partii politycznych w społeczeństwie demokratycznym oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi, analizuje i przedstawia informacje dotyczące zjawiska kryzysu partii mainstreamowych w Europie.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Systemy partyjne</b>					

<ul style="list-style-type: none"> <li>rodzaje systemów partyjnych</li> <li>system partyjny a ustrój państwa</li> <li>systemy partyjne w wybranych państwach</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje główne cechy dwublokowego systemu partyjnego i systemu wielopartyjnego;</li> <li>wymienia główne cechy systemu monopartyjnego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym jest system partyjny;</li> <li>wymienia główne cechy poszczególnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego, kooperacji partii];</li> <li>wymienia główne cechy systemów partyjnych w państwach niedemokratycznych [systemy: monopartyjny, partii hegemonicznej].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje, że w państwach niedemokratycznych mogą istnieć systemy charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia;</li> <li>analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje zasady, uwarunkowania i konsekwencje funkcjonowania różnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego, kooperacji partii].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania systemów partyjnych w wybranych państwach demokratycznych i niedemokratycznych.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Partie polityczne w Polsce</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>status prawny partii politycznej</li> <li>finansowanie partii</li> <li>system partyjny w Polsce</li> <li>postulaty głównych partii politycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne cechy i cele działania partii politycznych;</li> <li>podaje nazwy głównych partii politycznych działających w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>interpretuje przepisy <i>Konstytucji RP</i> dotyczące pluralizmu politycznego;</li> <li>charakteryzuje partie polityczne działające współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej – z uwzględnieniem reprezentowanych przez te ugrupowania ideologii;</li> <li>omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych;</li> <li>odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące stosunku społeczeństwa polskiego do partii politycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje fazy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce;</li> <li>interpretuje przepisy prawne z <i>Ustawy o partiach politycznych</i>;</li> <li>analizuje zasady finansowania partii politycznych w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce;</li> <li>dokonuje analizy wybranych przepisów ze statutów partii politycznych działających w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Opozycja polityczna</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>funkcje opozycji politycznej</li> <li>zadania opozycji</li> <li>rodzaje opozycji</li> <li>opozycja w Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym jest opozycja polityczna;</li> <li>wymienia partie należące do opozycji politycznej w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia funkcje opozycji politycznej i przykłady realizowanych przez nią zadań;</li> <li>rozdziela podstawowe rodzaje opozycji;</li> <li>podaje przykłady ograniczania praw opozycji we współczesnej polityce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, na czym polega różnica między opozycją polityczną a opozycją parlamentarną;</li> <li>charakteryzuje rolę opozycji politycznej w wybranych procedurach sprawowania władzy;</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: „obstrukcja parlamentarna”, „koabitacja”;</li> <li>omawia – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw opozycji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje różne rodzaje opozycji politycznej;</li> <li>analizuje dyskurs współczesnej opozycji dotyczący ograniczania jej praw i ocenia trafność argumentów zgłaszanych przez polityków opozycyjnych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>dokonuje krytycznej analizy współczesnych podziałów w politycznych w Polsce.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Wybory i systemy wyborcze</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>zasady wyborcze</li> <li>funkcje wyborów</li> <li>system większościowy</li> <li>system proporcjonalny</li> <li>system mieszany</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia konstytucyjne zasady wyborcze;</li> <li>podaje przykłady organów władzy publicznej wyłanianych w wyborach;</li> <li>podaje przykłady naruszania zasad regulujących procedury wyborcze;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych;</li> <li>wyjaśnia podstawowe zasady wyborcze;</li> <li>rozpoznaje systemy wyborcze: większościowy, proporcjonalny i mieszany;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: „równość formalna”, „równość materialna”, „wybory pluralne”, „nierówna reprezentacja”, „gerrymandering”;</li> <li>porównuje funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje ze sobą poszczególne systemy wyborcze;</li> <li>porównuje różne metody przeliczania głosów w systemie proporcjonalnym i przedstawia konsekwencje ich zastosowania [metoda d'Hondta, metoda Sainte-Laguë, metoda Hare'a-Niemeyera];</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat systemów wyborczych w wybranych państwach świata.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje główne cechy systemów wyborczych: proporcjonalnego i większościowego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>właściwie postępuje się terminem „próg wyborczy” [„klauzura zaporowa”];</li> <li>przedstawia wpływ systemów wyborczych na kształt systemów partyjnych;</li> <li>przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym, które sprzyjają personalizacji wyborów i stabilności rządu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia metody łamania zasad regulujących procedury wyborcze oraz przyczyny i skutki tego typu naruszeń;</li> <li>interpretuje przepisy z aktów prawnych określających zasady wyborcze.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje argumenty na rzecz poszczególnych systemów wyborczych: większościowego, proporcjonalnego i mieszanego.</li> </ul>	
<b>Temat lekcji: Kampania wyborcza</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>marketing polityczny</li> <li>kampania wyborcza</li> <li>slogany</li> <li>plakaty</li> <li>ulotki</li> <li>spoty</li> <li>memy</li> <li>internet w kampanii wyborczej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne cele kampanii wyborczych;</li> <li>podaje przykłady form przekazu i środków perswazji wykorzystywanych w kampaniach wyborczych;</li> <li>podaje przykłady haseł wyborczych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne cechy kampanii wyborczej;</li> <li>wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych;</li> <li>wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych;</li> <li>wyjaśnia, jaka jest rola internetu we współczesnych kampaniach wyborczych;</li> <li>podaje przykłady nieetycznego wykorzystywania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej [w tym hasła wyborcze, slogany, plakaty, ulotki, spoty i memy internetowe] pod kątem ich skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem danej partii politycznej;</li> <li>analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych, w tym programy wyborcze partii politycznych;</li> <li>wyjaśnia, na czym polega wpływ sondaży przedwyborczych na wynik wyborów.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje strategie wybranych partii politycznych w kilku ostatnich kampaniach wyborczych;</li> <li>wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynikami wyborów a wynikami sondaży przedwyborczych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zasad, które powinny być przestrzegane przez uczestników kampanii wyborczych w państwie demokratycznym, oraz bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</li> </ul>
<b>IV. Ustroje polityczne współczesnych państw</b>					
<b>Temat lekcji: Sprawowanie władzy</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>podmioty władzy</li> <li>sprawowanie władzy</li> <li>środki sprawowania władzy</li> <li>systemy sprawowania władzy [demokratyczny, autokratyczny]</li> <li>przywództwo</li> <li>przywództwo polityczne</li> <li>cechy przywódców politycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, na czym polega sprawowanie władzy;</li> <li>podaje przykłady działań wykonywanych w ramach sprawowania władzy;</li> <li>wymienia przykładowe cechy przywódców politycznych w państwie demokratycznym.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia podmioty sprawujące władzę;</li> <li>wskazuje środki sprawowania władzy;</li> <li>wymienia cechy pożądanego u przywódców politycznych w państwie demokratycznym.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>omawia cechy pożądanego u przywódców politycznych w państwie demokratycznym;</li> <li>porównuje sposoby sprawowania władzy w państwach demokratycznym i niedemokratycznym;</li> <li>na podstawie literatury [np. fragmentów rozprawy <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego lub reportażu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego] wskazuje podstawowe mechanizmy sprawowania władzy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje różne style przywództwa politycznego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>dokonyuje krytycznej analizy przywództwa politycznego na podstawie literatury np. fragmentów tekstu <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego lub fragmentów tekstu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Monarchie i republiki</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>forma rządu</li> <li>forma państwa</li> <li>monarchia dziedziczna</li> <li>monarchia elekcyjna</li> <li>ustroje polityczne współczesnych monarchii</li> <li>typy współczesnych monarchii</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje typy współczesnych monarchii;</li> <li>wymienia współczesne monarchie europejskie;</li> <li>podaje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych, parlamentarnych;</li> <li>właściwie postępuje się terminami „forma rządu” i „forma państwa”;</li> <li>przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne;</li> <li>analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach;</li> <li>porównuje znaczenie terminów „forma rządu” i „forma państwa”;</li> <li>podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje informacje dotyczące funkcjonowania kolegialnej głowy państwa w wybranych państwach świata;</li> <li>gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej;</li> <li>interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do głowy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zagadnienia przyszłości monarchii we współczesnym świecie [uczniowie rozważają problem na przykładzie monarchii brytyjskiej], a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ monarcha</li> <li>▪ kompetencje głowy państwa we współczesnych monarchiach</li> <li>▪ sukcesja</li> <li>▪ porządek sukcesji</li> <li>▪ elekcja</li> <li>▪ rola głowy państwa w republice</li> <li>▪ funkcje prezydenta</li> <li>▪ wybór prezydenta</li> <li>▪ kolegialne głowy państwa</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich;</li> <li>▪ charakteryzuje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach.</li> </ul>	<p>państwa w wybranych państwach świata.</p>	
--	--	---	---	--	--

**Temat lekcji: Władza ustawodawcza**

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ parlament</li> <li>▪ parlament jednoizbowy</li> <li>▪ parlament dwuizbowy</li> <li>▪ proces legislacyjny</li> <li>▪ funkcjonowanie parlamentu</li> <li>▪ organy wewnętrzne parlamentu</li> <li>▪ mandat parlamentarny</li> <li>▪ immunitet parlamentarny</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, czym jest parlament;</li> <li>▪ wymienia funkcje parlamentu w państwie demokratycznym;</li> <li>▪ właściwie posługuje się terminami: „mandat” i „immunitet”.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje funkcje legislatywy w państwie demokratycznym: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną;</li> <li>▪ rozróżnia od siebie struktury parlamentu: monokameralną i bikameralną;</li> <li>▪ rozpoznaje dwa podstawowe tryby pracy parlamentu;</li> <li>▪ właściwie posługuje się terminami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislacyjna”;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polegają mandat wolny i mandat związany;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach;</li> <li>▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny;</li> <li>▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego;</li> <li>▪ wymienia konsekwencje stosowania mandatu wolnego i mandatu związanego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ omawia uwarunkowania wpływające na funkcjonowanie bikameralnych parlamentów;</li> <li>▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wad i zalet monokameralnej i bikameralnej struktury parlamentu;</li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji;</li> <li>▪ gromadzi, analizuje, porównuje i przedstawia informacje na temat parlamentów w wybranych państwach świata [struktura, zasady regulujące proces legislacyjny, organizacja wewnętrzna].</li> </ul>
--	--	---	--	---	---

**Temat lekcji: Władza wykonawcza**

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ modele władzy wykonawczej</li> <li>▪ głowa państwa</li> <li>▪ rząd</li> <li>▪ sposoby wyłaniania rządu</li> <li>▪ odpowiedzialność polityczna</li> <li>▪ koalicja rządowa</li> <li>▪ typy koalicji rządowych</li> <li>▪ rząd mniejszościowy</li> <li>▪ współrządzenie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, na czym polegają zadania władzy wykonawczej;</li> <li>▪ podaje przykłady organów władzy wykonawczej;</li> <li>▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w państwie demokratycznym głowa państwa oraz premier/kancelerz;</li> <li>▪ wymienia etapy typowego procesu tworzenia rządu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ właściwie posługuje się terminami: „egzekutywa”, „wotum zaufania”;</li> <li>▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolegialna];</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega funkcjonowanie rządów: koalicyjnego, większościowego i mniejszościowego;</li> <li>▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych;</li> <li>▪ wymienia różne możliwe typy relacji między głową państwa a rządem;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji, odwołując się do przykładów znanych z Republiki Francuskiej;</li> <li>▪ charakteryzuje relacje między premierem i jego gabinetem a monarchą w Wielkiej Brytanii.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje sposób powoływania rządu w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej;</li> <li>▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej;</li> <li>▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania;</li> <li>▪ porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej;</li> <li>▪ odczytuje z różnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje różne typy koalicji rządowych;</li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania organów władzy wykonawczej w wybranych państwach świata.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Systemy polityczne</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ system parlamentarno-gabinetowy</li> <li>▪ system prezydencki</li> <li>▪ system kanclerski</li> <li>▪ system semiprezydencki</li> <li>▪ system parlamentarno-komitetowy</li> <li>▪ system superprezydencki</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przyporządkowuje do wybranych państw [Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Szwajcaria, USA, Rosja] funkcjonujące w nich systemy rządów;</li> <li>▪ podaje typowe cechy systemów parlamentarno-gabinetowego i prezydenckiego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny;</li> <li>▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach;</li> <li>▪ wymienia podstawowe cechy systemów: <ul style="list-style-type: none"> <li>- parlamentarno-gabinetowego,</li> <li>- prezydenckiego,</li> <li>- kanclerskiego,</li> <li>- semiprezydenckiego,</li> <li>- parlamentarno-komitetowego,</li> <li>- superprezydenckiego;</li> </ul> </li> <li>▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe [organy, ich kompetencje i łączące je wzajemne zależności] funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów;</li> <li>▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje głowy państwa w systemach prezydenckim i superprezydenckim;</li> <li>▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim;</li> <li>▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów funkcjonujących w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: <ul style="list-style-type: none"> <li>- uprawnienia głowy państwa,</li> <li>- relacje głowy państwa z rządem,</li> <li>- relacje między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej;</li> </ul> </li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów rządów w wybranych państwach świata.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wybranych systemów rządów we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Współczesne ustroje terytorialno-prawne</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ państwo jednolite,</li> <li>▪ państwo złożone</li> <li>▪ federacja</li> <li>▪ konfederacja</li> <li>▪ unia realna</li> <li>▪ terytorium autonomiczne</li> <li>▪ dezintegracja państw złożonych</li> <li>▪ władze regionalne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między państwem unitarym a złożonym;</li> <li>▪ wymienia przykłady państw o złożonej strukturze terytorialno-prawnej;</li> <li>▪ podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ podaje przykłady państw unitarynych i złożonych we współczesnym świecie;</li> <li>▪ wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych;</li> <li>▪ wymienia przyczyny ustanawiania terytoriów autonomicznych;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega autonomia;</li> <li>▪ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarynych [Republika Francuska,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Republice Francuskiej, Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata;</li> <li>▪ formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat szans i zagrożeń</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat współczesnych procesów dezintegracji terytorialnej w Europie i na świecie;</li> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia przykłady procesów dezintegracyjnych przebiegających we współczesnej Europie.</li> </ul>	<p>Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska];</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia przyczyny i przejawy procesów dezintegracyjnych we współczesnej Europie;</li> <li>właściwie posługuje się terminami: „agresja”, „implozja”, „secesja”, „likwidacja państwa”.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu;</li> <li>porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska].</li> </ul>	wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej w wybranych państwach współczesnych.	świecie, a także bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji.
<b>Temat lekcji: Systemy polityczne państw niezachodnich</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>reżim polityczny</li> <li>metody sprawowania władzy</li> <li>reżim demokratyczny</li> <li>reżim autorytarny</li> <li>reżim totalitarny</li> <li>reżim hybrydowy</li> <li>wskaźnik demokratyzacji</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji;</li> <li>wymienia przykładowe cechy państw autorytarnego i totalitarnego;</li> <li>podaje historyczne i współczesne przykłady państw autorytarnych i totalitarnych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje przejawy zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji;</li> <li>wymienia cechy państw autorytarnego i totalitarnego;</li> <li>charakteryzuje reżim hybrydowy;</li> <li>przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu demokratycznego lub hybrydowego [np. reżimu w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki czy Republice Singapuru];</li> <li>przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu niedemokratycznego [np. w Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Chinach, Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i Turkmenistanie].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje cechy państw totalitarnych i autorytarnych;</li> <li>odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące systemów politycznych funkcjonujących w państwach niezachodnich;</li> <li>na podstawie danych statystycznych ukazujących wskaźnik demokracji w różnych państwach ocenia poziom przestrzegania standardów demokratycznych na świecie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów politycznych funkcjonujących w wybranych państwach niezachodnich;</li> <li>wyjaśnia, na czym polegają metody badania jakości demokracji [na przykładzie wskaźnika demokracji].</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych niezachodnich reżimów: demokratycznego, hybrydowego i niedemokratycznego.</li> </ul>
<b>V. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej</b>					
<b>Temat lekcji: Konstytucja RP</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>geneza uchwalenia <i>Konstytucji RP</i></li> <li>cechy <i>Konstytucji RP</i></li> <li>preambuła <i>Konstytucji RP</i></li> <li>zasady ustrojowe w <i>Konstytucji RP</i></li> <li>stany nadzwyczajne w Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>podaje cechy polskiej konstytucji;</li> <li>wymienia zasady konstytucyjne;</li> <li>wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących: <ul style="list-style-type: none"> <li>- suwerenności narodu,</li> <li>- podziału i równowagi władz.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym <i>Konstytucja RP</i> różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce;</li> <li>wyjaśnia, na czym polegają szczególnie treść, szczególna forma i szczególna moc <i>Konstytucji RP</i>;</li> <li>przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce;</li> <li>właściwie posługuje się terminami: „preambuła”, „nowelizacja konstytucji”;</li> <li>wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: <ul style="list-style-type: none"> <li>- zasady republikańskiej formy rządu,</li> <li>- zasady demokratycznego państwa prawa,</li> <li>- zasady unitarnej formy państwa,</li> <li>- zasady suwerenności narodu,</li> <li>- zasady konstytucjonalizmu,</li> <li>- zasady gwarancji praw i wolności,</li> <li>- zasady podziału i równowagi władz,</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>;</li> <li>na podstawie schematów, tekstów narracyjnych odczytuje informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>;</li> <li>prawidłowo posługuje się jednostkami redakcyjnymi <i>Konstytucji RP</i>;</li> <li>przedstawia warunki wprowadzania stanów nadzwyczajnych w Polsce;</li> <li>interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje genezę uchwalenia obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>;</li> <li>charakteryzuje cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej;</li> <li>analizuje zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie stanów nadzwyczajnych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>organizuje na terenie szkoły kampanię społeczną propagującą znajomość zasad <i>Konstytucji RP</i>.</li> </ul>



		<ul style="list-style-type: none"> <li>- zasady pluralizmu politycznego i społecznego,</li> <li>- zasady decentralizacji władzy publicznej,</li> <li>- zasady samorządności,</li> <li>- zasady społecznej gospodarki rynkowej.</li> </ul>			
<b>Temat lekcji: Procedury demokratyczne w Polsce</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wybory</li> <li>▪ zasady wyborów w Polsce</li> <li>▪ organy wybierane w Polsce</li> <li>▪ przymiotniki wyborcze</li> <li>▪ ordynacja wyborcza</li> <li>▪ demokracja bezpośrednia</li> <li>▪ referendum</li> <li>▪ inicjatywa ludowa</li> <li>▪ partycypacja</li> <li>▪ konsultacje</li> <li>▪ informowanie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym;</li> <li>▪ wymienia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym są referendum i inicjatywa ludowa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ omawia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce;</li> <li>▪ wymienia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego, organów samorządu terytorialnego;</li> <li>▪ właściwie posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „mandat”, „próg wyborczy”, „partycypacja”;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega partycypacja;</li> <li>▪ wyjaśnia wpływ przeprowadzania konsultacji i informowania społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego i organów samorządu terytorialnego oraz na Prezydenta RP;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce;</li> <li>▪ wyjaśnia co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący;</li> <li>▪ przedstawia zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce;</li> <li>▪ wyjaśnia, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce\.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>;</li> <li>▪ porównuje zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Parlament RP</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Sejm RP</li> <li>▪ Senat RP</li> <li>▪ funkcje polskiego parlamentu</li> <li>▪ organy Sejmu RP i Senatu RP</li> <li>▪ Zgromadzenie Narodowe</li> <li>▪ Marszałkowie Sejmu i Senatu RP</li> <li>▪ komisje parlamentarne</li> <li>▪ Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu</li> <li>▪ Prezydium Sejmu, Prezydium Senatu</li> <li>▪ Konwent Seniorów</li> <li>▪ głosowanie w polskim parlamencie</li> <li>▪ rodzaje większości parlamentarnej</li> <li>▪ kluby i koła poselskie</li> <li>▪ mandat</li> <li>▪ posła/senatora</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP;</li> <li>▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów;</li> <li>▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny;</li> <li>▪ wymienia organy tworzące Zgromadzenie Narodowe.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP;</li> <li>▪ wymienia główne organy Sejmu RP i Senatu RP;</li> <li>▪ wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce;</li> <li>▪ wyjaśnia, czym jest mandat wolny;</li> <li>▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego;</li> <li>▪ wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego;</li> <li>▪ podaje zasady określające poszczególne większości parlamentarne: zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną;</li> <li>▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP;</li> <li>▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”, „koło poselskie”, „kworum”;</li> <li>▪ sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświadczone były obserwowane przez niego obrady Sejmu RP lub Senatu RP;</li> <li>▪ przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP;</li> <li>▪ omawia sytuację, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego;</li> <li>▪ porównuje immunitet materialny z immunitetem formalnym;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje relacje między legislatywą a egzekutywą w Polsce;</li> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego;</li> <li>▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej np. <ul style="list-style-type: none"> <li>- instytucji immunitetu poselskiego,</li> <li>- roli Senatu RP,</li> <li>- postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP,</li> <li>- postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: <ul style="list-style-type: none"> <li>- instytucji immunitetu poselskiego,</li> <li>- roli Senatu RP,</li> <li>- postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP,</li> <li>- a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</li> </ul> </li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>immunitet parlamentarny</li> </ul>					
<b>Temat lekcji: Prezydent RP</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>pozycja ustrojowa Prezydenta RP</li> <li>funkcje Prezydenta RP</li> <li>kompetencje Prezydenta RP</li> <li>zadania Prezydenta RP</li> <li>prerogatywy Prezydenta RP</li> <li>odpowiedzialność Prezydenta RP</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP;</li> <li>wyjaśnia, co to jest kontrasygnata;</li> <li>wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 roku.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje funkcje i kompetencje Prezydenta RP;</li> <li>charakteryzuje rolę Prezydenta RP: <ul style="list-style-type: none"> <li>- w polityce zagranicznej,</li> <li>- jako zwierzchnika sił zbrojnych,</li> <li>- w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa;</li> </ul> </li> <li>omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP;</li> <li>wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP;</li> <li>wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty;</li> <li>określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP;</li> <li>charakteryzuje relacje pomiędzy Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej;</li> <li>wykazuje, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydencyjnego;</li> <li>odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP;</li> <li>wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny;</li> <li>charakteryzuje źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP;</li> <li>interpretuje przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Rada Ministrów RP</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>pozycja ustrojowa Rady Ministrów</li> <li>kompetencje Rady Ministrów</li> <li>skład Rady Ministrów</li> <li>zadania Prezesa Rady Ministrów</li> <li>procedury powołania rządu</li> <li>odpowiedzialność Rady Ministrów</li> <li>wotum nieufności</li> <li>wotum zaufania</li> <li>działy administracji rządowej</li> <li>struktura administracji publicznej</li> <li>administracja zespolona</li> <li>administracja niezespolona</li> <li>województwie</li> <li>służba cywilna</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia skład Rady Ministrów RP;</li> <li>podaje kompetencje Rady Ministrów RP;</li> <li>wymienia podstawowe elementy procedury powoływania Rady Ministrów;</li> <li>wyjaśnia, czym jest wotum nieufności;</li> <li>wymienia zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów;</li> <li>omawia poszczególne sposoby powoływania Rady Ministrów;</li> <li>wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów;</li> <li>przedstawia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności i wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów;</li> <li>omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu;</li> <li>wymienia podstawowe obszary działania rządu;</li> <li>charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce;</li> <li>charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania;</li> <li>wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje zasady i mechanizmy regulujące wyłanianie rządu w Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec;</li> <li>charakteryzuje relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP;</li> <li>wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niezespoloną;</li> <li>omawia zasady organizacji służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>wykazuje, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego;</li> <li>odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Rady Ministrów i pozostałych organów administracji publicznej;</li> <li>porównuje ze sobą procedury powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III];</li> <li>charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw w Rzeczypospolitej Polskiej.</li> </ul>
<b>Temat lekcji: Sądy i trybunały</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>władza sądowicza</li> <li>wymiar sprawiedliwości</li> <li>konstytucyjne zasady działania wymiaru sprawiedliwości</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących niezawisłości sędziów i niezależności sądów;</li> <li>omawia strukturę sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sądowniczą a wymiarem sprawiedliwości;</li> <li>charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości: <ul style="list-style-type: none"> <li>- zasadę instancyjności,</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej;</li> <li>wymienia zasady powoływania ławników i charakteryzuje ich rolę w postępowaniu sądowym;</li> <li>odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy;</li> <li>wyjaśnia, jakie jest znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego;</li> <li>organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ struktura sądownictwa w Polsce</li> <li>▪ Sąd Najwyższy</li> <li>▪ sądy powszechne</li> <li>▪ sądy administracyjne</li> <li>▪ Naczelny Sąd Administracyjny</li> <li>▪ Trybunał Konstytucyjny</li> <li>▪ sędziowie Trybunału Konstytucyjnego</li> <li>▪ Trybunał Stanu</li> <li>▪ Krajowa Rada Sądownictwa</li> </ul>	<p>Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym,</li> <li>- zasadę jednolitości sądów,</li> <li>- zasadę prawa do sądu,</li> <li>- zasadę jawności postępowania sądowego;</li> <li>▪ omawia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego;</li> <li>▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego;</li> <li>▪ wymienia zadania sądów rejonowego, okręgowego i apelacyjnego;</li> <li>▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa administracyjnego;</li> <li>▪ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa.</li> </ul>	<p>trybunałów w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ przedstawia procedurę postawienia danej osoby przed Trybunałem Stanu;</li> <li>▪ omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ charakteryzuje strukturę i przedstawia sposób powoływania Krajowej Rady Sądownictwa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów;</li> <li>▪ omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego.</li> </ul>	<p>i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</p>
<b>Temat lekcji: Organy kontroli państwowej i ochrony prawa</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Najwyższa Izba Kontroli</li> <li>▪ Rzecznik Praw Obywatelskich</li> <li>▪ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji</li> <li>▪ prokuratura</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia zadania Najwyższej Izby Kontroli i Rzecznika Praw Obywatelskich;</li> <li>▪ wymienia zadania prokuratury.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ;</li> <li>▪ charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności;</li> <li>▪ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji;</li> <li>▪ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania;</li> <li>▪ wymienia obowiązki prokuratora.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje organizację Najwyższej Izby Kontroli;</li> <li>▪ omawia warunki składania skargi do Rzecznika Praw Obywatelskich;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: <ul style="list-style-type: none"> <li>- zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników,</li> <li>- zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich.</li> </ul> </li> </ul>
<b>Temat lekcji: Samorząd terytorialny w Polsce</b>					
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ struktura samorządu terytorialnego</li> <li>▪ zadania samorządu terytorialnego</li> <li>▪ organy samorządu terytorialnego i ich kompetencje</li> <li>▪ gmina</li> <li>▪ powiat</li> <li>▪ województwo</li> <li>▪ zadania własne</li> <li>▪ zadania zlecone</li> <li>▪ finansowanie jednostek samorządu terytorialnego</li> <li>▪ budżet</li> <li>▪ nadzór nad działaniami samorządu terytorialnego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny;</li> <li>▪ wymienia szczeble i główne organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ podaje przykładowe źródła dochodu samorządu terytorialnego;</li> <li>▪ wymienia zadania gminy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wyjaśnia znaczenie zasad regulujących działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji];</li> <li>▪ wymienia zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ wymienia źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego;</li> <li>▪ omawia zasady tworzenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ charakteryzuje strukturę i kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie];</li> <li>▪ przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego;</li> <li>▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej;</li> <li>▪ porównuje organizację władzy w gminach różnego typu;</li> <li>▪ przedstawia strukturę subwencji ogólnej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalenia uchwały budżetowej, formy kontroli realizacji budżetu];</li> <li>▪ organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła;</li> <li>▪ przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy.</li> </ul>

